

СДРУЖЕНИЕ

**ЦЕНТЪР ЗА ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОЦЕНКИ
И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ИНИЦИАТИВИ**

представя:

**АНАЛИЗ НА ЗАКОНОВАТА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА БАЗА В СФЕРАТА
НА ПРАВОРАЗДАВАНЕТО В ОБХВАТА НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ДОКУМЕНТИ.**

2010 г. – 2017 г.

гр. София, 2018 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегиите за развитие на съдебната реформа са проявление на политическите цели в сферата на правосъдието като инструментът за осъществяването им е нормотворческата дейност на парламентарното мнозинство.

През изследвания период две стратегии биват одобрени от Министерския съвет на република България: *Стратегия за продължаване на реформата в съдебната система в условията на пълноправно членство в Европейския съюз и Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система.*

В същия период в законите и подзаконовите нормативни актове с пряк ефект и отражение в сферата на правосъдието са въведени над 80 допълнения и изменения, които ще бъдат обобщено представени в настоящото изследване. В неговия обхват по-конкретно попадат следните нормативни актове:

Закони
<ol style="list-style-type: none">
1. Закон за съдебната власт (ЗСВ)
2. Гражданския процесуален кодекс (ГПК)
3. Наказателно процесуален кодекс (НПК)
4. Административно процесуален кодекс (АПК)
5. Конституция на Република България (КРБ)
6. Закона за електронното управление (ЗЕУ)
7. Закона за електронната идентификация (ЗЕИ)
Подзаконови актове
<ol style="list-style-type: none">
1. Правилникът за администрацията на съдилищата (ПАС)
2. Правилник за администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища (ПАРОВАС)
3. Правилник за администрацията на Върховния административен съд (ПАВАС)
4. Правилник за администрацията на Върховен касационен съд (ПАВКС)

Основната цел на настоящия доклад е анализ на съответствието на въведените изменения с целите, които приетите стратегии за развитие на съдебната реформа си поставят. Допълнително, заедно с предоставянето на обобщена информация за всички въведени изменения на гореописаните нормативни актове, настоящето изследване си поставя за цел да даде и оценка на законодателния процес в този му обхват на база на следните критерии:

- спазване на законодателната техника при приемането на промените;
- прозрачност на законодателния процес и участие на неправителствения сектор, съсловни организации и експерти в него;
- последователност и приемственост на законодателните промени;
- потенциал на законодателните промени да решат ефективно проблеми на съдебната власт.

Двата стратегически документа се изпълняват в различни периоди съобразно приетите им пътни карти, приоритизиращи изпълнението на конкретно заложените в тях цели в съответната времева рамка. Поради това анализът в настоящия документ ще бъде разделен в две части, отговарящи на периода на изпълнение на всеки от стратегическите документи до 2017 г., вкл.:

- *Стратегия за продължаване на реформата в съдебната система в условията на пълноправно членство в Европейския съюз – от 2010 до 2013 г.*
- *Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система – от 2014 до 2017 г.*

С оглед на това, ако дадена стратегическа цел не е изпълнена в съответстващия ѝ период, то същата ще бъде считана за неизпълнена. Конкретните цели са обособени в следните предметни групи:

Стратегия за продължаване на реформата в съдебната система в условията на пълноправно членство в Европейския съюз.

ГРУПА 1 - Подобряване управлението на органите на съдебната власт:

1. Превръщане на бюджетната процедура в реален механизъм за обществен контрол;
2. Ефективни и отговорни административни ръководители;
3. Активно управление на натовареността, условията на труд и броя на магистратите;
4. Активно управление на съдебните сгради;
5. Компетентни и мотивирани административни служители;
6. Информационно и технологично модернизиране;
7. Ефективна отчетност и надеждна статистика;

ГРУПА 2 - Укрепване на институциите на съдебната власт:

1. Утвърждаване на отговорността, отчетността и ефективността на ВСС;
2. Оптимизиране на системата и структурата на съдебните органи;
3. Укрепване на административното правосъдие като гаранция за добро управление;
4. Развитие на търговското правосъдие като елемент на привлекателната инвестиционна среда;
5. Укрепване на ефективността и отчетността на прокуратурата и органите на досъдебното производство;
6. Актуализиране на националната Концепция за наказателна политика;
7. Разгръщане потенциала на Националния институт на правосъдието;
8. Разглеждане на адвокатурата в контекста на конституционната рамка на правосъдието.

ГРУПА 3 - Развитие на кадровия потенциал и повишаване интегритета на магистратите:

1. Привеждане на университетското обучение по право в съответствие с нуждите на модерното правосъдие;
2. Усъвършенстване процедурите за подбор и кариерно развитие на магистратите;
3. Повишаване на ефективността на етичната регулация и дисциплинарния процес;
4. Активни антикорупционни мерки.

ГРУПА 4 - Повишаване на качеството на правосъдието и постигане на европейски стандарт на правоприлагане. Утвърждаване върховенството на закона:

1. Приложение на Стокхолмската програма (2010 - 2014);
2. Дисциплиниране на процеса;
3. Гарантиране на еднаквото прилагане на закона и уеднаквяване на практиката;
4. Подобряване качеството на нормативните актове;
5. Засилване на гаранциите за върховенството на закона, защитата правата на човека, достъп до правосъдие;
6. Медиация - разработване на дългосрочна политика за постоянно разширяване както на нейното приложение, така и на другите алтернативни способности за разрешаване на спорове, разпознаване ролята на държавата като гарант за устойчивостта на мярката.

ГРУПА 5 - Диалогът между съдебната власт и гражданите като гаранция за доверие:

1. Обслужването на гражданите като основен критерий за качество на правосъдието;
2. Ангажиране на гражданите в работата на съда. Връзки с обществеността и медиите.

Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система.

ГРУПА 1 – Администриране на съдебната власт

1. Гарантиране независимостта на съда и на другите органи на съдебната власт чрез ефективни мерки срещу корупция, политически и икономически натиск и други зависимости:
  - Преодоляване на институционалните причини за неправомерно влияние върху и чрез Висшия съдебен съвет;
  - Съдийското самоуправление като ефективно средство за ограничаване възможностите за административни форми на влияние върху независимостта на съда и повишаване на отговорността и ефикасността на администрирането на съдилищата;
  - Систематична политика за превенция на корупцията в съдебната власт

- Укрепване на етичната регулация;
- 2. Човешкият капитал на съдебната власт – основен ресурс и фокус на реформата: статус на съдиите, прокурорите и следователите
  - Реформа на юридическото образование и стажовете като гаранция за висока входяща квалификация и мотивация на човешкия капитал на съдебната власт;
  - Гарантиране на доверието в конкурсите за назначаване и повишаване на магистрати;
  - Ефективни атестации, основани на еднакъв комплексен стандарт, който оценява в дълбочина всички аспекти от работата на съдията, прокурора, следователя;
  - Въвеждане на принципите на справедливия процес в дисциплинарните производства спрямо магистрати;
  - Предвидими правила за определяне на възнаграждението;
  - Отчитане становището на съдиите, прокурорите и следователите в процеса на администриране на съдебната власт;
- 3. Ефективно администриране на съдебната власт:
  - Управление, основано на знанието – капацитет за изследвания, свързани с управлението и работата на органите на съдебната власт;
  - Регулиране на натовареността на магистратите и на структурите на съдебната власт;
  - Бюджетът на съдебната власт – инструмент за ефективно управление, отчетност и реформа;
  - Въвеждане на инструменти за дългосрочно планиране;
  - Електронно правосъдие
  - Развитие на отделните институции на съдебната власт;
- 4. Повишаване на доверието към съдебната власт чрез обществено участие и прозрачност:
  - Засилване на обществената отговорност на парламентарната квота във ВСС;
  - Осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели;
  - Превръщане на бюджетната процедура в инструмент за прозрачност и обществен контрол;
  - Засилване на прозрачността на съдебната власт и на диалога с гражданите;

ГРУПА 2 – Наказателна политика

- 1. Модерна и ефективна наказателна политика:
  - Актуализация на наказателната политика;
  - Реформа и развитие на органите по разследването;
  - Ефективна прокуратура;
  - Ефективност на специализираната прокуратура и съд;

- Експертизи;
- Пенитенциарна реформа;

ГРУПА 3 - Гаранции за върховенството на закона, защитата на правата на човека, достъпа до правосъдие и хуманността на правосъдието:

1. Ефективна съдебна защита на правата на човека;
2. Пряка конституционна жалба;
3. Преодоляване на причините за осъдителните решения пред ЕСПЧ и спазване на международните стандарти в областта на правата на човека;
4. Развитие на системата на правната помощ;
5. Съдебни такси;
6. Възстановително правосъдие;
7. Система на детското правосъдие, насочена към превенция, осигуряване на ефективна защита и хуманни корективни мерки ;

ИЗЛОЖЕНИЕ

Изложението на настоящия анализ е структурирано по стратегии, хронологично и съгласно съответния нормативен акт. Ако такъв не съществува, не е изменен или допълван в конкретен период, то той няма да фигурира в съответната година.

В началото на всяка секция е изведен анализ на съответствието на въведените изменения спрямо стратегически целите, така, както са групирани по-горе.

А. Стратегия за продължаване на реформата в съдебната система в условията на пълноправно членство в Европейския съюз.

Докладът в тази секция ще проследи относимите изменения в законодателната рамка, въведени в периода 2010г.– 2013 г., в рамките на действие на Стратегията, преди тя да бъде доразвита с въвеждането на *Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система* през 2014 г.

2010 г.

Анализ на съответствието: Промените в нормативната уредба на правосъдието в Република България през 2010 г., като цяло не отговарят на заложените стратегически цели по приетата Стратегия за продължаване на реформата в съдебната система в условията на пълноправно членство в Европейския съюз. Същите са спорадични, откъслечни и несистемни.

Можем да говорим за изпълнение на част от заложените цели по група 4 „Повишаване на качеството на правосъдието и постигане на европейски стандарт на правоприлагане. Утвърждаване върховенството на закона.“, доколкото са изменени процесуални закони (ГПК, НПК, АПК). Ефективността на промените ще бъде предмет и на допълнително изследване по дейност 4 от проекта.

I. Законови нормативни актове

1. Административнопроцесуален кодекс

През 2010 г. с ПЗР на Закона за електронния документ и електронния подпис се урежда представянето на електронни документи пред съда по реда на АПК.

2. Гражданскопроцесуален кодекс

През 2010 г. са внесени 5 ЗИД на ГПК, от които само един е приет на второ четене. ГПК е изменен и допълван с ПЗР на Семейния кодекс. Изменени са: Уредбата на уведомяването чрез публично обявление;

- Последниците от непредставянето на доказателства в срока за отговор на исковата молба;

- Уредбата на бързото производство и обезпеченията по ГПК;
- Заповедното производство - обжалване на разпореждания за отказ за издаване на заповед за изпълнение и заповед за незабавно изпълнение;
- Правомощията на съдебния изпълнител;
- Уредбата на публичната продажба;
- Въведено е ново производство по признаване и изпълнение на съдебни решения и актове, подлежащи на изпълнение по силата на международен договор или европейското право.

3. Наказателнопроцесуален кодекс

През 2010 г. НПК е изменян веднъж със ЗИД (внесен от МС през 2009 г.) и с ПЗР на два други закона. Променени са:

- основанията, които изключват образуване и прекратяване на наказателно производство;
- кръгът на разследващите органи;
- производствените действия, извършвани, когато обвиняемият не владее български език;
- начинът за вземане на мерките за неотклонение;
- правата на пострадалия в досъдебното производство, както и правата на свидетелите;
- уредбата, свързана със задължителното участие на защитник;
- кръгът от лица, които не могат да бъдат свидетели;
- регламентацията на писмените доказателствени средства;
- случаите за образуване на наказателното производство от прокурора за престъпления, които се преследват по тѣжба на пострадалия;
- правилата за разпит на свидетел;
- задълженията на вещите лица;
- правилата за използване на специални разузнавателни средства;
- начините, при които се образува досъдебното производство;
- правилата за привличане на обвиняем и предявяване на постановлението;
- сроковете за извършване на разследването и тези за мерките за процесуална принуда;
- съдебното производство на първа инстанция, въззивното производство и касацията;
- регламентацията за прилагане на принудителни медицински мерки;
- текстовете относно замяната на наказанието пробация с наказание лишаване от свобода.
- подсъдността на дела за престъпления, извършени в чужбина, вкл.:
  - действието по място на НПК като присъда, издадена от съд на друга държава и непризната по реда на българското законодателство;
  - редът за признаване и изпълняване и актове на чуждестранен съд, с които се постановява отнемане или конфискация на средствата на престъплението и на имущество, придобито чрез престъпление, или на неговата равностойност;

- международна правна помощ по наказателни дела, както и правилата за трансфер на наказателно производство;
- Въведена е възможност за призоваване по телефон, телекс или факс;
- Изцяло нов раздел, свързан с прекъсване на изпълнението на наказанието лишаване от свобода или пробация.

4. Закон за съдебната власт

През 2010 г. ЗСВ е изменен с ПЗР на Закона за лечебните заведения. Основните промени са:

- Въведен е принципът на случайния подбор при разпределението на делата в НСС;
- Внесени са изменения и допълнения в определянето на дейностите на ВСС;
- Изменена е уредбата на съдебните помощници;
- Изменена е уредбата на конкурсите за:
  - първоначално назначаване в органите на съдебната власт;
  - младши съдии и младши прокурор;
  - магистратски длъжности в съдилищата;
  - повишаване в длъжност;
  - преместване на съдия, прокурор и следовател в органите на съдебната власт;
  - избор на административни ръководители на органите на съдебната власт;
- По отношение на магистратите въведени са:
  - нови изисквания към кандидатите за съдии в различните нива на съдебната система, към кандидатите за членове на ВСС и към Главния инспектор;
  - условията и редът за избор на членове на ВСС от парламентарната квота;
  - задължение за членовете на ВСС да предприемат необходимите действия за получаване на достъп до класифицирана информация;
  - уточнение по отношение на възстановяването на длъжност на член на ВСС, която той е заемал, преди да бъде назначен за такъв;
  - времево ограничение на мандата на председатели на отделения във ВКС и ВАС;
  - кадрови дела на магистратите, както и изисквания за тяхното съдържание;
  - нов ред и условия за придобиване, повишаване и понижаване в ранг;
  - изменения в материята на несъвместимостта с магистратска длъжност;
  - нова уредба на атестирането на магистрати и придобиване на статут на несменяемост;
  - нов ред за предлагане и предоставяне на поощрения;
- Изменена е уредбата на постоянните комисии, вкл. създадени са комисии по професионална етика и са определени техните правомощия;
- Променени са правомощията на Комисията по предложенията и атестирането на съдии, прокурори и следователи;
- Въведен е мандат и хипотези за прекратването на мандата на член на УС на НИП;
- Введена е уредба на Специализирания наказателен съд (СНС), Специализирания апелативен наказателен съд (САНС), Специализираната прокуратура (СП),
- Специализираната апелативна прокуратура (САП) и Специализиран отдел в НСС;

- Нов ред за свикване на ОС на административните, окръжните и районните съдилища.

II. Подзаконовни нормативни актове: През 2010 година не са въведени изменения и/или допълнения в подзаконовите нормативни актове, предмет на настоящето изследване.

2011 г.

Анализ на съответствието: Промените през 2011 г. са съсредоточени предимно в допълването или изменяването на процесуални норми, които биха могли да доведат до „дисциплиниране“ и предвидимост на съответния вид процес (административен, граждански, наказателен и т.н.), за сметка на засилване на формализма.

Засилването на публичността на актовете, постановявани от съдилищата с реформата на ЗСВ от 2011 г., е важна стъпка за преминаване към електронно правосъдие.

Многобройните изменения на НПК през разглеждания период са в противоречие със заложените стратегически цели по група 4 „Повишаване на качеството на правосъдието и постигане на европейски стандарт на правоприлагане. Утвърждаване върховенството на закона.“, поради честата необходимост от приемането на „доуточняващи“ норми.

Като цяло е налице формално изпълнение на стратегическите цели по останалите групи.

I. Законови нормативни актове

1. Административнопроцесуален кодекс

През 2011 г. е внасен и приет един ЗИД на АПК, включващ следните промени:

- Въведени задължителни реквизити на решенията, постановявани от съдилищата по АПК;
- Изменена и допълнена уредбата на спирането на изпълнението на АА от съда;
- Изменен е редът за налагане и изпълнение на наказания наложени по реда на АПК.

2. Гражданскопроцесуален кодекс

През 2011 г. е внесен от група н.п. един ЗИД на ГПК, който е приет на второ четене и влязъл в сила. Освен това, ГПК е изменен и допълнен с ПЗР на два други закона. Промените предвиждат:

- По реда за разглеждане на търговски спорове се включват и спорове, възникнали във връзка с договорите за публично-частно партньорство;
- Урежда се размерът на таксата по изпълнителните дела;
- Въвежда се електронният заповед за вземане на длъжника по сметка в банка;
- Въвежда се нова хипотеза за спиране на охранителното производство.

3. Наказателнопроцесуален кодекс

През 2011 г. са внесени 3 ЗИД на НПК (всичките от н.п.), два от които са приети и влезли в сила. Освен това кодексът е променян три пъти с ПЗР на други закони. Основните промени са:

- Допълване на списъка с наказателни дела на окръжния съд като първа инстанция – родова подсъдност;
- Промяна в начина за определяне на подсъдността и изпращане на наказателните дела на компетентните органи;
- Изменения при разпита на служител под прикритие като свидетел;
- Изменения в процедурата за използване на специални разузнавателни средства;
- Добавена е изцяло нова глава, свързана с особените правила за разглеждане на дела, подсъдни на специализираните наказателни съдилища;
- Уреждат се престъпленията, които се разследват от следователи;
- Допълват се правилата, уреждащи състав на съда при разглеждането на наказателни дела;
- Разширен е списъкът с разследващи органи;
- Изменени са правилата за принудително довеждане;
- Изменен е кръгът на лицата, които не могат да бъдат свидетели;
- Променен е начинът на разпределение на делата в досъдебното производство между разследващите органи;
- Въвежда се ограничението въззивният съд да не може да отмени присъдата или да отмени оправдателната присъда, ако няма съответен протест от прокурора, съответна жалба от частния тъжител или частния обвинител;
- Допълнения в действия на органите при неизвестен извършител на престъпление;
- Изменения в действия по спряно наказателно производство;
- Изменения в допускането на доказателства в производството пред въззивната инстанция;
- Добавяне на компетентността на въззивния съд да не връща делото за ново разглеждане, а го решава по същество при повторна отмяна на присъдата;
- Разширени са правомощията на касационната инстанция при постановяване на решение;
- Изменение при решаване на делото със споразумение;
- Обявена е за противоконституционна разпоредбата на чл.411а и чл.411д.

4. Закон за съдебната власт

През 2011 г. са внесени два ЗИД на ЗСВ. Законът е променян с ПЗР на други 4 закона (за отбраната, за лечебните заведения, за защита на личните данни и за митниците), както и с решение на Конституционния съд (д.№6/2011 г.). Променени са:

- Уредбата на двете подкомисии на КПАСПС – на съдии и прокурори, и на следователи;
- Уредбата относно публикуването на съдебни актове в интернет;
- Законова делегация за издаване на наредба за условията и редът за извършването на съдебномедицинските, съдебно-психиатричните и съдебно-психологичните експертизи, включително и за заплащането на разходите на лечебните заведения.

II. Подзаконовни нормативни актове: Както и през 2010 г. и през 2011 година не са въведени изменения и/или допълнения в подзаконовите нормативни актове, предмет на настоящето изследване.

2012 г.

Анализ на съответствието: През 2012 г., е налице формално изпълнение на стратегическите цели по горните групи.

Измененията през посочения период са насочени предимно към засилване на съдебния контрол върху санкционни актове на администрацията, както и към разширяване на приложението на производството за решаване на търговски спорове по ГПК спрямо споровете възникнали във връзка с публично-частното партньорство.

Честото изменение на уредбата относно приключването на наказателните дела със споразумение, не е в синхрон със заложените стратегически цели относно повишаването на качеството на нормативните актове.

Измененията в ЗСВ са в изпълнение на стратегическите цели, заложили по група 3 „Развитие на кадровия потенциал и повишаване интегритета на магистратите“.

I. Законни нормативни актове

1. Административнопроцесуален кодекс

През 2012 г. с ПЗР на Закона за административните нарушения и наказания се отменя необжалваемостта на наказателните постановления, с които се налага глоба до 100 лв.

2. Гражданскопроцесуален кодекс

През 2012 г. е внесен от група н.п. един ЗИД на ГПК, който е приет на второ четене и влязъл в сила. Освен това, ГПК е изменен и допълнен с ПЗР на два други закона. Промените предвиждат:

- По реда за разглеждане на търговски спорове се включват и спорове, възникнали във връзка с договорите за публично-частно партньорство;
- Урежда се размерът на таксата по изпълнителните дела;
- Въвежда се електронният заповед върху вземане на длъжника по сметка в банка;
- Въвежда се нова хипотеза за спиране на охранителното производство.

3. Наказателнопроцесуален кодекс

През 2012 г. НПК е променен веднъж със ЗИД (внесен от н.п.) и три пъти с ПЗР на други закони. Основните промени са:

- допълване на уредбата на подсъдност при връзка между дела;
- изключване на съдебното следствие като етап от касационното производство;
- изменения в регламентацията във връзка с дела, подсъдни на военните съдилища;

- изменения в реда за признаване и изпълнение на актове на чуждестранен съд, с които се постановява отнемане или конфискация на средствата на престъплението и на имущество, придобито чрез престъпление, или на неговата равностойност;
- изменения във връзка със забраната за напускане на пределите на Република България като мярка за процесуална принуда;
- изменение при решаване на делото със споразумение.

4. Закон за съдебната власт

През 2012 г. ЗСВ е променен с един ЗИД и с ПЗР на два други закона – Закон за резерва на въоръжените сили и Кодекс за социално осигуряване. Основните промени се отнасят до:

- Условието и реда за избор на членове на ВСС при изтичане на мандата на стария състав на ВСС, както и за избор на Главен инспектор и инспектори към ИВСС;
- Нова регламентация и процедура за разглеждане на заявления срещу нарушаване правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок (нова глава IIIa);
- Процедурите за избор на административни ръководители по чл. 167 от ЗСВ, кандидати за председатели на ВКС и ВАС, Главен прокурор и Директор на НСС;
- Създаване на Централно бюро за съдимост;
- Правото на Министъра на правосъдието да издава наредба за реда за изграждане,
- използване и развитие на автоматизираните информационни системи в съдебната власт;
- Нова уредба на обещанията за неразглеждане в разумен срок.

II. Подзаконовни нормативни актове: И през тази година не са въведени изменения и/или допълнения в подзаконовите нормативни актове, предмет на настоящето изследване.

2013 г.

Анализ на съответствието: Промените през посочения период съответстват частично на заложените стратегически цели.

Промените в НПК през 2013 г., са необходими с оглед на дисциплинирането на процеса, поставяйки срокове за приключване на делата, и възможността на обвиняемия да иска разглеждането на неприключило след изтичане на срока наказателно производство пред съд.

На ниво подзаконовни нормативни актове, голямата реформа на Правилника за администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища представлява частично изпълнение на поетите стратегически цели относно съдебната администрация и съдебните служители. Видно от съдържанието на приетите норми през 2013 г. липсва съобразяване със стратегическите цели за

обучение на съдебните служители, въвеждането на нови и иновативни подходи при обслужването на гражданите и представителите на юридическите лица.

В тази връзка Решение № 3013 на ВАС на РБ от 04.03.2013 г., и наведените там мотиви са показателни за качеството на нормативните актове – стратегическа цел, чието изпълнение все още не е налице.

I. Законови нормативни актове

1. Административнопроцесуален кодекс

През 2013 г. с внесен и влязъл сила един ЗИД е изменена уредбата на местната подсъдност и се дава легално определение на понятието "териториална структура на администрацията".

2. Гражданскопроцесуален кодекс

През 2013 г. ГПК е изменен 2 пъти с ПЗР на други закони. Чрез тях:

- Представителството на държавата по дела с предмет недвижими имоти – държавна собственост, е възложено на министъра на регионалното развитие;
- Въведено е представителството по пълномощие от областните управители, упълномощени от министъра на финансите или от министъра на регионалното развитие;
- Въведена е забрана за пристъпване към изпълнение върху средствата по банковите сметки на общините и другите бюджетно субсидирани заведения, постъпили като субсидия от държавния бюджет или върху средствата от Европейския съюз и по други международни програми и договори на общините;
- Изпълнението на парични задължения върху имущество - частна общинска собственост се допуска по реда на чл. 519;
- Въведено задължение за призоваване на МРРБ в производството по установяване на факти при условията на чл. 542, ал.2.

3. Наказателнопроцесуален кодекс

През 2013 г. са внесени два ЗИД на НПК (вкл. 1 от МС), единият от които е приет през 2013 г., а другият – през 2014 г. Освен това, през 2013 г. НПК е променян с ПЗР на два други закона. Основните промени са свързани с:

- процедурата за използване на специални разузнавателни средства;
- уредбата относно разследващите органи;
- правилата за принудително довеждане;
- кръга от лица, които не могат да бъдат свидетели;
- разследванията от органи на Държавна агенция "Национална сигурност";
- органите на досъдебното производство по дела, подсъдни на специализирания наказателен съд;
- протокола за изготвяне на веществени доказателствени средства;
- сроковете за извършване на разследването, както и тези за мерките за процесуална принуда;

- прекратяването на наказателното производство от прокурора;
- правомощията на въззивния съд;
- въвеждане на ограничение за времето за налагане на мярката за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство;
- добавяне на изцяло нова глава, уреждаща възможността делото да бъде разгледано от съда по искане на обвиняемия;
- добавяне на някои определения на съда, които подлежат на проверка при възобновяване на наказателните дела;
- добавена възможността в определени срокове постановлението за прекратяване на наказателното производство, което не е било обжалвано от обвиняемия или от пострадалия или неговите наследници, или от ощетеното юридическо лице, да бъде служебно да бъде отменено от прокурор от по-горестоящата прокуратура.

4. Закон за съдебната власт

През 2013 г. е променен с един ЗИД и с ПЗР на 6 други закона. Променят се:

- Бюджетните правомощия на Инспектората на ВСС и на Главния инспектор;
- Материята на несъвместимостта;
- Задължението на магистратите да декларират доходи и имущество пред Сметната палата;
- Уредбата относно информационното обслужване на ВСС и съдилищата;
- Терминологията във връзка със влизане в сила на Закона за публичните финанси (вместо „републикански“ – „държавен“ бюджет) във връзка с това, че средствата, необходими за изплащане на обезщетения ще се изплащат от държавния бюджет.

5. Закон за електронно управление

През 2013 г. със ЗИД се променя:

- Името на раздел IV, глава 4, става „Съответствие с изискванията за оперативна съвместимост и информационна сигурност“;
- В чл. 56, ал. 1 остават думите „съответстват на“;
- В чл. 56, ал. 2, се премахват думите „са сертифицирани“, като се заменят със „съответстват на изискванията“;
- В чл. 57, в ал. 1 думите „от акредитирани“ и думата „лица“ се заличават;
- В чл. 57, ал. 2 се прави следното изменение, чрез което се реферира към определена наредба: „(2) Методиката и правилата за извършване на оценката за съответствие се определят с наредбата по чл. 43, ал. 2.“;
- В чл. 57, алинеи 3 и 4 се отменят;
- Чл. 58 се отменя изцяло.

Чрез ПЗР се въвеждат следните промени:

- В Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (обн., ДВ, бр. 44 от 2009 г.) в чл. 53а се правят следните изменения:
  - В ал. 3 след думите „Регламент (ЕС) № 211/2011“ се поставя точка и текстът докрая се заличава;
  - Алинея 5 се изменя така: „(5) Методиката и правилата за извършване на оценката за съответствие се уреждат с наредба на Министерския съвет.“;
  - Алинея 6 се отменя;

- В ал. 8 думите „акредитираните от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията лица по ал. 3 издават“ се заменят с „министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията издава“.
- За информационни системи, разработени или в процес на разработка към датата на влизане в сила на този закон, се прилагат разпоредбите на този закон

II. Подзаконовни нормативни актове:

1. Правилник за администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища

- Променя се съставът на администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища.
- В окръжните, административните и апелативните съдилища се назначават и съдебни помощници.
- Премахва се изискването за висше образование по специалност: "Публична администрация", "Право" или "Икономика" за съдебните администратори. Ново изискване: висше образование и не по-малък от 5 години трудов стаж.
- При отсъствие на съдебният администратор, където няма административен секретар, се замества от определен от административния ръководител съдебен служител.
- В случаите, когато няма назначен служител по сигурността на информацията, административният ръководител на съда определя със заповед друг съдебен служител, който да изпълнява функциите му.
- Премахва се изискването за висше образование за административния секретар, изисква се завършено средно образование.
- Когато няма назначен съдебен администратор, функциите на последния се изпълняват от административния секретар.
- Премахва се разпоредбата за функцията на административния секретар да отговаря за съхранението на пари и ценности, приети като част от веществените доказателства по делата в нарочен сейф, находящ се в кабинета му.
- Уреждат се функциите на съдебните помощници.
- Променят се наименованията на някои административни звена в общата администрация:
  - "Информационно обслужване и технологии" се преименува на "Информационно обслужване, статистика и информационни технологии".
  - "Пресслужба" се преименува на "Пресслужба и информация".
- Премахва се възможността административното ръководство на службите в специализираната администрация да се осъществява от съдебния администратор в изпълнение на задълженията му по чл. 5 и разпорежданията на председателя на съда.
- Намалени са функциите на регистратура за класифицирана информация.
- Премахва се разпоредбата за възможността при необходимост служителят по сигурността на информацията издава писмено разрешение за достъп до

посочените помещения на регистратурата и на лица извън посочените в чл. 21, ал. 1.

- Ново изискване за регистриране и отчет на материалите, съдържащи класифицирана информация, в регистратурите да се водят отчетни документи съгласно ЗЗКИ и подзаконовите актове по прилагането му.
- Ново изискване в регистратурата да се води и регистър на заявления за достъп до обществена информация (ЗДОИ), а в административните съдилища и книга по чл. 251, ал. 3 АПК, в която се отбелязва точният час на постъпването и подателят на искането.
- Нови разпоредби относно специалните регистри.
- Ново изискване азбучните указатели да съдържат имената и ответниците по всички дела.
- Премахва се изискването протоколите по дела да се изготвят най-късно в тридневен срок след съдебното заседание, остава изискването за съобразяване с процесуалните закони.
- Служба “Архив” извършва преглеждане и унищожаване на делата с изтекъл срок на съхранение само след подписване на протокол, изготвен от комисия, назначена със заповед на административния ръководител.
- Делата за осиновявания и за установяване на произход също се съхраняват 25 години.
- Ново изискване: базата данни от деловодните програми след изтичане на 10 години да се архивират в два еднакви носителя, които се съхраняват при специални условия 50 години.
- Папките с оригиналните заповеди, описната книга и азбучниците на военните съдилища не се унищожават и се пазят в нова локация - Държавния военноисторически архив със седалище Велико Търново.
- Ново изискване: при унищожаване на съдебни дела присъдите и решенията по тях да се отделят в томове, които се съхраняват за срок 20 години в съответния съд, след което се изпращат за съхранение в Централния държавен архив.
- Материалите, като тези, които имат политическо, научно, историческо и практическо значение от военните съдилища се съхраняват в нова локация - Държавния военноисторически архив.
- Премахва се изискването призовкарите в седемдневен да връчват призовките. Призовките се връчват съгласно изискванията на процесуалните закони.
- Правото на достъп до информация по делата на адвокатите се урежда съгласно чл. 31 от Закона за адвокатурата.
- Нова разпоредба за повторно внасяне в съда на обвинителен акт, по който съдебното производство е било прекратено и върнато на прокуратурата по реда на чл. 249 НПК, делото се образува под нов номер и се разпределя на първоначалния съдия докладчик.
- Нова разпоредба за предявяване на иск за установяване на вземането по чл. 422 ГПК административният ръководител може да разпорежи делото да бъде разпределено на съдията, издал заповедта за изпълнение срещу ответника, в случай че заповедното производство е било разгледано в същия съд.
- Допълва се разпоредбата за неприключилите дела: до разпореждане на административния ръководител неприключилите заповедни производства, по

които е издадена заповед по чл. 410 или чл. 417 ГПК, могат да се прилагат към постъпилите в същия съд искиви производства по чл. 422 ГПК.

- Премахва се изискването служба "Деловодство" да вписва в календара за съответната дата делата, насрочени за открито съдебно заседание.
- Премахва се разпоредбата относно: преписите от присъдите срещу военнослужещи на наборна служба, издадени от общите съдилища за престъпления, извършени от тях като граждански лица, да се изпращат за изпълнение на военната прокуратура, в района на която е поделението им.
- Допълва се разпоредбата за присъдените в полза на държавата суми: изпълнителните листове за парични вземания срещу държавни учреждения се предявяват на финансовия орган на съответното учреждение.
- Нова разпоредба относно: международната правна помощ да се извършва съгласно процесуалните закони, международните договори и действие правото на Европейския съюз.
- Премахват се разделите относно производства по дела по делегация от български за чуждестранни съдилища и от чуждестранните за българските.
- Парите и другите ценности се предават за пазене в търговска банка, обслужваща държавния бюджет, или в Българска народна банка, а не в нарочен сейф от административния секретар.
- Когато делото се предава от един орган на друг, веществените доказателства се предават заедно с него, не се изисква изрично поискване.
- Обща уредба за длъжностите, чиято дейност е свързана с осъществяването на правомощията на съответния съд, а не конкретна за всяка длъжност.
- Нов срок за провеждане на конкурса, който не може да бъде по-рано от 14 (вместо 7) дни от изнасянето на списъка.
- Промени в разпоредбата относно обжалването от недопуснатите кандидати:
  - могат да подадат жалба само до административния ръководител на съда, не и до ВСС.
  - Нов срок - седемдневен от обявяването на списъците (вместо тридневен).
  - Нов срок, в който административният ръководител на съда се произнася окончателно – тридневен (вместо седемдневен).
- Когато няма допуснати кандидати, само (не и ВСС) административният ръководител с писмена заповед прекратява конкурсната процедура.
- Нова разпоредба: по време на инвентаризация справки по дела се извършват по реда и в часове, определени със заповед на административния ръководител.
- Ново изискване съдебните служители да спазват Етичния кодекс на съдебните служители, одобрен от ВСС.
- Ново задължение съдебните служители, да изпълняват съдебните си задължения в делово облекло и да носят табелка с името и длъжността си.
- Атестирането на съдебните служители се извършва ежегодно.
- Променени срокове за извършване на атестиране.
- Конкретизират се оценките, които съдебните служители получават при определен брой точки от показателите, по които се оценяват. Променят се и наименованията на оценките.

През 2013 г. ВАС, в своето Решение № 3013 на ВАС на РБ от 04.03.2013 г. се произнася по отношение на законосъобразността на някои от разпоредбите на ПАРОВАС като намира последните за приети в противоречие с материалния закон и като такива подлежащи на отмяна – индикация за качеството на нормативните актове. За целите на изчерпателността, следват неизменени мотивите на решението:

Налице са обаче основанията на чл. 146, т. 4 и 5 АПК, обуславящи отмяната ѝ като незаконосъобразна. Разпоредбата на чл. 123 ПАРОВАС, която е с вътрешнослужебен характер, с оглед предвиденото в нея служебно прихващане на суми във връзка с процедурата по издаване на изпълнителен лист засяга права и законни интереси на гражданите или юридическите лица, които попадат в хипотезата ѝ.

Съгласно чл. 15, ал. 1 ЗНА нормативният акт следва да съответства на Конституцията и на другите нормативни актове от по-висока степен, а видно от ал. 3 на същата норма, ако постановление, правилник, наредба или инструкция противоречат на нормативен акт от по-висока степен, правораздавателните органи прилагат по-високия по степен акт.

Общо правило във всички процесуални закони, прилагани от правосъдните органи, е, че за присъдените по делото разноски се издава изпълнителен лист от първоинстанционния съд. Текстът на чл. 115, ал. 2 от правилника, на който се позовава жалбоподателят, възпроизвежда чл. 416, ал. 4 НПК - когато с присъдата е наложена глоба или са присъдени в полза на държавата обезщетения, съдебни разноски и такси, съдът издава изпълнителен лист и го изпраща на съответния орган за изпълнение. При всички случаи съдържанието на изпълнителния лист следва изцяло да кореспондира на съответния осъдителен диспозитив на съдебния акт, независимо дали е за обезщетение, разноски или други суми, присъдени в полза на една страна срещу друга, като това важи и за случаите на служебно издаване на такъв. От анализа на процесуалните норми в НПК, ГПК, АПК и ДОПК е видно, че служебно прихващане на суми при издаване на изпълнителен лист не е предвидено. Внасянето от страната, срещу която се издава изпълнителният лист, гаранция, лична сума, обезпечение и др. е въз основа на конкретно правно основание за изпълнение на определените в закона предназначение и функции и се освобождава или се задържа при предвидените в закона условия и ред - арг.: чл. 61 и 66 НПК. Дължимите суми, за които се издава изпълнителният лист, също се реализират по предвидения в процесуалните закони ред и способности в рамките на изпълнителното производство. Поради това служебно прихващане на тези суми по почин на съда с негово разпореждане и издаване на изпълнителен лист само за разликата между дължимата и наличната сума е недопустимо и в противоречие с установения правен ред, респ. влиза в колизия с един от основните принципи на правовата държава - принципа за законност. Същият извод важи и по отношение на регламентираното в чл. 123, изр. 2 от правилника правило, че ако присъдената сума е по-малка от гаранцията, се освобождава само разликата. При наличие на изрична законодателна уредба на изпълнителния процес във връзка със събирането на вземания и при отсъствие на законова възможност за служебно прихващане на следващите се от осъдителен съдебен акт дължими суми с налични суми по делото в полза на осъдената страна разпоредбата на чл. 123 ПАРОВАС в нейната цялост се явява

незаконнообразна поради противоречие с материалния закон и като такава следва да се отмени.

Допълнително важно е да се отбележи, че същият е отменен на 28.01.2014 г., но през 2016 година неговото действие е възстановено с Решение № 8802 на ВАС на РБ от 13.07.2016 г., с което, поради липса на мотиви при неговото приемане, се отменя тогава действащият Правилник за администрацията в съдилищата.

Б. Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система

Докладът в тази секция ще проследи относимите изменения в законодателната рамка, въведени в периода 2014 г.– 2017 г., в рамките на действие на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система

2014 г.

Анализ на съответствието: Въведените през първата година на действие на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система изменения и допълнения изпълняват заложените приоритети и в трите предметни групи на изследвания стратегическия документ. Промените в АПК и Закона за електронното управление са пряко насочени към развитието на и разширяване достъпността до Електронно правосъдие; Измененията в НПК могат да в посока реформа на наказателната политика, а измененията в материята на несъвместимостта в Закона за съдебната власт са мерки, насочени към гарантиране независимостта на съдебната система.

Подзаконовата нормативна уредба и в частност измененията в правилниците на ВКС и ВАС са пряко насочени към увеличаване ефективността на администрирането на тези съдилища и оптимизиране организация на човешкия ресурс в тях. Някои от мерките въвеждат механизми и за модернизиране на процесите в съдилищата в посока тяхната електронизация.

I. Законови нормативни актове

1. Административнопроцесуален кодекс

През 2014 г. с внесен и влязъл сила един ЗИД се създава обща нормативна рамка за въвеждането на комплексно административно обслужване, вкл.:

- Изработена е легална дефиниция на понятието;
- Начините за достъп и за предоставяне на услуги - на гише и по електронен път - се регламентират като равнопоставени, като е уредена възможност заявителят по собствена преценка да избере формата и начина на заявяване на административната услуга;

- Въведено е задължение за административния орган да осигури по служебен път цялата необходима информация за предоставяне на исканата услуга, щом тя е налична при него или при друг орган;
- Предвидена е възможност за адресата на индивидуалния административен акт да го получи на мястото, където е заявен, или на посочен точен адрес, в случай че е заявено получаване чрез лицензиран пощенски оператор или по електронен път;
- Наложено е задължение на административните органи да въведат комплексно административно обслужване до 25 март 2015 г.

2. Гражданскопроцесуален кодекс

През 2014 г. са внесени 7 ЗИД на ГПК като само един от тях е приет и влязъл в сила. Освен това, ГПК е изменен и веднъж с ПЗР на Закона за устройството на територията (обн. ДВ, бр. 98 от 2014).

Въведени са изменения във връзка с промяна на структурата на МС, влизането в сила на новия ЗМВР и измененията в ЗУТ.

3. Наказателнопроцесуален кодекс

През 2014 г. не са внасяни ЗИД на НПК, но кодексът е променен чрез ЗИД, внесен през предходната година, който предвижда:

- нова глава относно особени правила за разглеждане на дела за престъпления, извършени от лица, които не владеят български език, както и които са глухи или неми;
- допълване на регламента във връзка с принудителното довеждане на обвиняем;
- допълване на обстоятелства, по които свидетелят не е длъжен да дава показания, които са му били поверени като защитник или повереник или са му станали известни като преводач при срещите на обвиняемия със защитника;
- допълване на защитата на свидетелите;
- изменение в правилата за привличане на обвиняем и предявяване на постановлението.

4. Закон за съдебната власт

През 2014 г. ЗСВ е променен с ПЗР на 5 други закона. През същата година е внесен и един ЗИД на закона, който обаче не е приет. Основните промени са следните:

- Дадена е възможност на МС да одобрява допълнителни разходи по бюджета на МП до размера на фактически изплатените обезщетения по чл. 60и;
- Възложено е на Главния прокурор да ръководи Бюрото по защита по Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство, и да осъществява правомощията на работодател за служителите в него;
- Отново е изменена материята на несъвместимостта;
- Въведена е уредба на преводачите в гражданския, административния и наказателния процес и е изменена уредбата на ГД „Охрана на съдебната власт“.

5. Закон за електронно управление

През 2014 г. чрез ПЗР към ЗОП се въвеждат следните промени:

- В чл. 3 след думата „служебно“ се добавя „и безплатно“;

II. Подзаконовни нормативни актове:

1. Правилник за администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища

Във връзка с адм. д. № 3754 от 2014 г., по описа на ВАС, тричленен състав, следва да посочим, че ПАРОВАС е бил отменен с Правилника за администрацията на съдилищата на 28.01.2014 г, който от своя страна е отменен с Решение № 8802 на ВАС на РБ от 13.07.2016 г. поради липса на мотиви. Точните съображения на съда са следните:

Допуснатите нарушения при приемане на акта са съществени поради това, че не са изпълнени императивни правни норми, съдържащи се в нормативен акт от по-висока степен. Не са изпълнени изискванията по чл. 26, ал. 2 ЗНА от съставителя, така и при внасянето за разглеждане и обсъждане от органа по чл. 28, ал. 2 ЗНА да се включи точно определено съдържание в мотивите, респ. в доклада, които са насочени към гарантиране на принципите на обоснованост, стабилност, откритост и съгласуваност. Императивното изискване за мотивиране на предложението за приемане на нормативен акт и възможността за предварителното му разгласяване и обсъждане с всички заинтересовани страни е предпоставка за обсъждането и приемането на акта. Проект на нормативен акт, към който не са приложени мотиви, съответно доклад, по силата на ал. 3 на чл. 28 ЗНА не следва да се обсъжда от компетентния орган, което в случая обуславя нарушение и на тази разпоредба от органа. Не е достатъчно само публикуване на проекта за нормативен акт, а е необходимо публикуване и на мотивите, съответно доклада, за да могат заинтересованите лица да се запознаят с тях и реално да упражнят правото си на предложения и становища по проекта. Като не е изложил мотиви в съответствие с изискванията на чл. 26, ал. 2 и чл. 28, ал. 2 ЗНА, както и е приел ПАС с различно съдържание от първоначално публикувания проект в отделни негови разпоредби както преди обсъждането, така и след обсъждането, без да е мотивиран и обоснован, административният орган – Висшият съдебен съвет, е допуснал съществени нарушения на административнопроизводствените правила, което представлява самостоятелно основание за отмяна на приетия от него Правилник за администрацията в съдилищата.

През 2017 г., е приет нов ПАС, който отменя дотогава действащия ПАРОВАС.

2. Правилник за администрацията на Върховния административен съд

През тази година в ПАВАС са въведени следните изменения/допълнения:

- Ново правомощие на председателя на ВАС да изменя и допълва структурата, вида, наименованието на съответните звена, числеността и длъжностите в тях.
- Намаляват се правомощията на главния секретар.
- Главният секретар при отсъствие се замества от определен от председателя съдебен служител, а не от административния секретар.
- Изискване за по-дълъг стаж за началника на кабинета на председателя - (не по-малко от 8, вместо 5).

- Началникът на кабинета на председателя с ново правомощие, да подпомага работата на председателя чрез извършване на анализи и даване на становища, мнения и предложения.
- Нова длъжност: съдебен помощник на председателя. С функции за подпомагане на работата на председателя и осъществяване на дейност по европейски програми.
- Нови функции на административно звено "Пресслужба и връзки с обществеността" за наблюдение на печатните издания, като създава и поддържа служебен архив с публикациите, аудио- и видеозаписите от осъществените медийни изяви, подготвяне отговори на негативни публикации, анализиране на общественото мнение за дейността на ВАС и информирание на председателя или заместниците му.
- Структурни промени в администрацията на ВАС. Създава се отдел "Сигурност", който включва сектори: "Класифицирана информация", "Отбранително-мобилизационна подготовка".
- Създават се нови административни звена: служба "Съдебно деловодство - петчленен състав", служба "Съдебна информация".
- Отдел "Човешки ресурси" във ВАС събира служебна информация включително в електронен вид.
- Разпределението на дейностите, основните отговорности и функции на отдел "Информационни системи, комуникации и съдебна статистика" се определят с Вътрешни правила за работа на отдел "ИСКСС".
- В служба "Регистратура" се премахва изискването да се водят на хартиен носител отделни книги за призовки за всяко отделение, обща книга за призовки за петчленните състави към двете колегии, както и книга за съобщения, обща за колегиите и отделенията.
- Премахват се изискванията за съдържанието на данните в отделни книги на служба "Регистратура".
- Съдебният секретар запазва копия от писмата, с които се отговаря на граждани по въпроси, по които няма образувани дела във ВАС, ведно с молбата в отделна папки "Писма".
- Допълнителни звена към "Съдебно деловодство" - служба "Съдебна информация" и съдебни деловодители - компютърна обработка на данни към "Машинописно бюро".
- Информацията в електронната папка на делото се генерира автоматично от деловодно-информационната система на ВАС, при образуване на делото.
- Премахва се задължението за съдебният информатор от служба "Деловодна информация" да класира копия на обявените решения и определения по папки, като в началото на всяка календарна година ги подготвя за подвързване в томове и ги предава за съхранение в архива на съда.
- Деловодителите от служба "Адвокатска стая" във ВАС допълните могат да докладват на съдебните помощници призовките, върнати в цялост.
- Ново изискване към деловодителите от служба "Адвокатска стая" във ВАС да предоставят на съдиите и прокурорите поисканите за проучване дела след отбелязване и в електронните папки на делата.

- В деловодствата на петчленните състави към двете колегии и в деловодствата на отделенията се водят допълнително срочна и описна книга за делата, образувани пред смесени състави.
- Служба "Призовки и съдебни книжа" се ръководи от началник-служба (регистратор на призовки).
- Ново задължение за служба "Призовки и съдебни книжа" да се водят на хартиен носител отделни книги за призовки за всяко отделение, обща книга за призовки за петчленните състави към двете колегии, както и книга за съобщения, обща за колегиите и отделенията с изискване на съдържание на определени данни.
- Нова функция на призовкарите да получават ежедневно от служба "Регистратура" дела, призовки и съдебни книжа и ги предават във Върховния касационен съд, Административния съд - София-град, Административния съд - София област, Софийския градски съд и Софийския окръжен съд.
- Ново административно звено - служба "Съдебни куриери", която отговаря за своевременното и точно доставяне на подлежащите на обработване дела, съдебни книжа и служебна документация на председателя на съда, на неговите заместници, на съдиите и на съдебните служители.
- Образуваните дела заедно с приложените към тях първоинстанционно дело или административна преписка се съхраняват в папка по образец с номер генериран автоматично от деловодно-информационната система на съда.
- Преписи от окончателни (неподлежащи на обжалване) съдебни актове се изпращат на страните само когато същите пораждаат права или вменяват задължения, обвързани със срокове, въз основа разпореждане на съда.
- Условие(с изменение от 2014г.) в двумесечен срок от влизане в сила на разпоредбата да се приведат в съответствие с правилника длъжностните характеристики на служителите, в чиито задължения е настъпила промяна или чиито изисквания за заемане на длъжността са променени.

3. Правилник за администрацията на Върховен касационен съд

- Променя се съставът на кабинета на председателя. Нова длъжност: "съдебен помощник".
- Административно звено "Международна дейност и протокол" има нова функция да организира мероприятията на председателя.
- Новата длъжност улеснява и допринася за качеството на работата на председателя. "Съдебният помощник на председателя":
  - извършва проверки по жалби и сигнали до председателя за тяхната редовност и следи за спазване на законовите изисквания относно съдържанието и основанието им;
  - изготвя проекти на отговори по жалби и сигнали, адресирани до председателя;
  - подготвя материали за участие на председателя в конференции, дискусии и други мероприятия;
  - проучва практиката по приложението на закона и при установяване на противоречия уведомява председателя и неговите заместници;

- изпълнява и други задачи, възложени му от председателя на ВКС, неговите заместници и началника на кабинета.
- Функциите на ръководител на служба са намалени.
- Административните звена на ВКС вече не отговарят за движимите вещи.
- Дирекция "Управление и стопанисване на съдебното имущество" е преименувана на Дирекция "Стопанисване на съдебното имущество".
- Дирекция допълнително се грижи за стопанисването на сградите на Съдебната палата, както и за учебните и почивни бази, предоставени за стопанисване на ВКС.
- Дирекция "Финанси и счетоводство" допълнително упражнява финансов контрол при функционирането на почивните бази и участва при организирането на ползването им.
- Дирекция "Административноправно и информационно обслужване" допълнително дава мнения и становища по правни въпроси свързани с работата на администрацията.
- Дирекция "Административноправно и информационно обслужване" допълнително организира технически мероприятия и участия, свързани с експертни групи към ВСС, МП, Мрежата на председателите на върховните съдилища в ЕС.
- Изисквания само за ръководител в сектор "ЗКИ", не и за служители.
- Допълване и разширяване на правомощията на административния секретар. Повече функции за усъвършенстване на деловодната система.
- Съдебните секретари следят допълнително за адресите на жалбоподателите и пълномощниците им.
- Съдебните секретари отразяват повече данни в деловодната система за делата.
- В служба "Съдебно деловодство" се открива нова длъжност на: съдебен деловодител - компютърна обработка на данни.
- Служителите на длъжност съдебен деловодител - компютърна обработка на данни:
  - оформят изготвените от съдията докладчик на чернова съдебни решения и в окончателен вид ги представят за проверка, като полагат инициалите си за достоверност на съдържанието с предоставената чернова от акта.
  - изготвят различни документи по задачи, възложени от административния секретар.
- Служба "Архив" приема заявления за издаване на незаварени преписи от определения и решения на ВКС и ги издава.
- Премахва се срокът от 3 години за съхранение на книги в служба "Архив".
- Премахва се изискването за атестиране през следващата календарна година на служители, прослужили по-малко от шест месеца на съответната длъжност в съда.
- Атестирането става в два етапа вместо три.
- Разширяване и допълване показателите, по които се оценяват съдебните служители. Промяна в наименованията на оценките, които могат да се получат.
- Съдебен служител получил "слаба" или "задоволителна" оценка при едно от последните три атестирания няма право на увеличение на определената

основна работна заплата за длъжността при промяна на Класификатора на длъжностите.

2015 г.

Анализ на съответствието: Въведените през тази година изменения в ГПК и в частност ограничаването на касационното обжалване на три групи въззивни решения може да бъде приведено към мерките за регулиране на натовареността на магистратите по линия на ефективно администриране на съдебната власт. В същата категория може да се квалифицират и някои от измененията на НПК, като например регулирането на начина на разпределение на делата в досъдебното производство и актуализиране на списъка на наказателните дела, родово подсъдни като първа инстанция на окръжния съд и на Софийски градски съд. В цялост, развитието на уредбата в НПК попада изцяло в предвиденото актуализация и повишаване ефикасността на наказателната политика.

През тази година Конституцията на Република България търпи първото си изменение от 2007 година, като новите редакции са изцяло в посока реформиране администрирането на съдебната власт и по-конкретно въвеждането на промени във Висшия съдебен съвет с цел преодоляване неправомерно влияние и превенция на корупция в органа. За такива могат да се сметат и измененията в Закона за съдебната власт.

През 2015 година всички изменения на попадащите в предмета на настоящия доклад актове осъществяват цели и в трите предметни групи на актуализираната стратегия.

I. Законови нормативни актове

1. Административнопроцесуален кодекс

През 2015 г. АПК не е изменян нито с нарочни ЗИД, нито с ПЗР на други закони. Внесени са 3 проекта на ЗИД, но не са приети.

2. Гражданскопроцесуален кодекс

През 2015 г. основните промени в ГПК са:

- Въведени нови три групи основания, на които решенията по въззивни дела не подлежат на касационно обжалване:
  - Решения с цена на иск до 5 000 лв. за граждански и до 20 000 лв. за търговски дела, с изключение на решенията по искове за собственост и други вещни права върху недвижими имоти и по съединените с тях искове, имащи обуславящо значение за иска за собственост;
  - Втората група включва решенията по въззивни дела по искания за издръжка, брачни въпроси, реституционни искове, както и някои искове, свързани с управление на етажната собственост и уреждане на колективните трудови спорове;
  - Трета група - решения по въззивни дела по трудови спорове, с изкл. на решенията по исковете по чл. 344, ал. 1, т. 1-3 от КТ и по искове за трудово

възнаграждение и обезщетения по трудово правоотношение с цена на иска над 5000 лв.

- Уреден е размерът на таксата по изпълнителните дела;
- Променен е редът за издаване на заповед за изпълнение;
- Въведено е ограничение за определяне на първоначалната цена за публична продан, като тя не може да е по-ниска от данъчната оценка на имота.

3. Наказателнопроцесуален кодекс

През 2015 г. са внесени 5 ЗИД на НПК, три от които са обединени като всички са приети и влезли в сила. Също така, НПК е изменен два пъти с ПЗР на други закони. Посъщественияте промени са свързани с:

- уредбата относно разследващите органи;
- правилата за принудително довеждане;
- кръга на лицата, които не могат да бъдат свидетели;
- процедурата за разпит на служител под прикритие като свидетел;
- правилата за използване на специални разузнавателни средства;
- органите на досъдебното производство по дела, подсъдни на СНС;
- задължението на трети лица за предаване на предмети, книжа, компютърни информационни данни, данни за абоната на компютърно-информационна услуга и др.;
- мерките за защита на пострадалите от престъпление, както и последиците за обвиняемия от нарушаване на мерките за защита на пострадалия;
- правилата за състава на съда при разглеждането на някои видове наказателни дела;
- списъка с наказателни дела на окръжния съд и на Софийски градски съд като първа инстанция - родова подсъдност;
- функциите и правомощията на прокурора в наказателното производство;
- мерките за неотклонение – подписка и домашен арест, мерките за процесуална принуда - забрана за напускане на страната, и мерките за обезпечаване на разноси по делото;
- правилата за пазене и унищожаване на веществени доказателства, вкл. наркотични вещества и акцизни стоки;
- начина на разпределение на делата в досъдебното производство между съответните разследващи органи;
- оспорване на разпореждане на съдията-докладчик за прекратяване на съд.производство;
- процедурата по изготвяне и обявяване на решението на въззивния съд;
- разглеждането на делото от съда по искане на обвиняемия;
- делата, подсъдни на военните съдилища и Специализирания наказателен съд;
- Отмяна на текстовете в НПК, свързани с разследвания от органи на ДАНС;
- Добавена е възможност органите на досъдебното производство да могат да извършат задържане на недоставена кореспонденция без разрешение, както и възможност съдът в определени случаи да замени мярката за неотклонение с по-тежка или да вземе такава;

- Въведено е задължително присъствие на подсъдимия в съдебно заседание по дела с обвинение за тежко престъпление.

4. Закон за съдебната власт

През 2015 г. ЗСВ е променен с ПЗР на закона за МВР. През същата година са внесени и два ЗИД на закона, които обаче не са приети. Премахната е уредбата на координацията и взаимодействието при провеждане на досъдебни производства между Прокуратурата на РБ, органите на МВР, Държавна агенция "Национална сигурност" и митническите органи.

5. Конституция на Република България

Конституцията на Република България е изменяна веднъж със Закон за изменение и допълнение на Конституцията на Република България, обнародван в ДВ бр. 100 от 18.12.2015 г., като измененията са както следва:

- Разширява се компетентността на Народното събрание по отношение на докладите, които главният прокурор следва да представи, свързани с дейността на прокуратурата по следене за спазване на законността, противодействието на престъпността и реализацията на наказателната политика;
- Прецизират се правомощията на съответните колегии на ВСС по назначаване, повишаване, понижаване, преместване, освобождаване и атестиране на съдиите, прокурорите и следователите от съответните колегии на ВСС, както и по предлагане на съответните висши магистрати;
- Уточнява се редът за избор на членовете на ВСС, включително чрез закрепване на необходимото мнозинство за избиране на членовете на ВСС от Народното събрание, а именно $\frac{2}{3}$;
- Въвежда се нова разпоредба, уреждаща състава, правомощията и процедурните правила на пленума на ВСС и съответните колегии;
- Урежда се правомощието на Инспектората към ВСС по извършване проверки за почтеност, конфликт на интереси и независимост на съдии, прокурори и следователи, на декларираното имущество и дейност, включително действия, които накърняват престижа на съдебната власт;
- Висшият адвокатски съвет може да сезира Конституционния съд с искане за обявяване на противоконституционност на закон, с който се накърняват права и свободи на граждани;

II. Подзаконовни нормативни актове: През тази година не са въведени изменения и/или допълнения в подзаконовите нормативни актове, предмет на настоящето изследване.

2016 г.

Анализ на съответствието: И през 2016 г. са пакетът от законодателни изменения и допълнения попада и в трите предметни групи, заложили в Актуализираната стратегия.

Така например допълването в АПК на регулацията на административния договор, разширяване на правомощията на прокурора по оспорването на административните актове, включително прецизирането на уредбата на дължимите държавни такси попадат в приоритети на Група 3 - гаранции за върховенството на закона и достъпа до правосъдие. Във втората предметна линия, макар и несъществени като обем, могат да се сметат и въведените изменения в ГПК.

Новоизмененията през тази година в НПК попадат напълно в предметна Група 2, както и осъществяват предметни насочености от Група 3.

Прави впечатление, че през 2016 са въведени мащабни промени в ЗСВ, всичките насочени към изпълнение на приоритетите от Група I, включително, но е само реформиране на администрирането на съдебната власт, гаранции за независимостта във Висшия съдебен съвет и съдебните администрации, превенция на корупцията във съдебната власт, реформа и подобрявана не човешкия капитал в сектора.

През 2016 е и обнародван Законът за електронната идентификация, който заедно с изменения, въведени в Закона за електронното управление, също попадат в предметна Група 1, по направление на електронното правосъдие. В същата група попадат и измененията в подзаконовата нормативна уредба и по-конкретно в правилниците на ВАС и ВКС, по направление на гарантиране независимостта на съда, ефективното администриране на съдилищата и управление на човешкия ресурс.

I. Законови нормативни актове

1. Административнопроцесуален кодекс

През 2016 г. Народното събрание със ЗИД, приет на 08.09.2016 г. и обнародван в бр. 74 на Държавен вестник от 20.09.2016 г., въвежда:

- Уредбата на споразумението и административния договор в материята на административното право;
- Формата и съдържанието на административните договори, ведно с приложимите правила по сключването на същинските договори;
- Действието на административните договори спрямо трети лица, тяхното предварително изпълнение, изменение, прекратяване, недействителност и оспорване;
- Подведомствеността на водените съдебни производства относно административните договори;
- Уредба на събираните държавни такси при оспорване на индивидуални административни актове, чиято стойност се изчислява на база на материалния интерес;
- Разширения в компетентността на прокурора по отмяна на незаконосъобразни административни договори и споразумения;
- Изменения в преходните и заключителни разпоредби, като водените производства по искиви молби срещу изявления за финансови корекции на

ръководителя на управляващия орган се довършват по гражданските съдопроизводствени правила;

2. Гражданскопроцесуален кодекс

През 2016 г. са внесени изменения в ГПК със Закона за изменение и допълнение на Закона за публичните финанси, обнародван в ДВ, бр. 43 от 07.06.2016 г. и Закона за допълнение на Гражданския процесуален кодекс, обнародван в ДВ, бр. 15 от 23.02.2016 г., състоящи се в следното:

- Признава се процесуална правоспособност на държавните учреждения, чиито ръководители са разпоредители с бюджет, като ако те не притежават такова качество, за процесуално оправомощени се приемат горестоящите учреждения;
- Предоставя се на заинтересованата страна правото да поиска от окръжния съд по постоянния адрес, седалището на насрещната страна или местоизпълнението, да бъде признато и допуснато до изпълнение чуждестранно съдебно решение, в хипотезите на чл. 39, параграф 2 от Регламент № 650/2012;
- В хипотезите, в които български съд се явява компетентен по смисъла на чл. 4, 7, 10 и 11 от Регламент № 650/2012, районният съд по постоянния адрес на починалия може да издаде европейско удостоверение за наследство по молба на заинтересованата страна;
- Европейското удостоверение за наследство подлежи на поправка, изменение и оттегляне, като компетентен е съответния районен съд;
- Отказът да бъде издадено удостоверение, спирането на действието и отказът същото да бъде поправено, изменено или обезсилено, подлежат на обжалване пред компетентния окръжен съд;
- Неуредените от Регламент № 650/2012 случаи, обвързани с издаването на европейско удостоверение за наследство, следват режима, установен в глава четиридесет и девета на ГПК;

3. Наказателнопроцесуален кодекс

През 2016 г. изменения са внесени със Закона за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, обнародван в ДВ, бр. 32 от 22.04.2016, със Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс, обнародван в ДВ, бр. 39 от 26.05.2016 г., със Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, обнародван в ДВ, бр. 62 от 09.08.2016 г., със Закона за изменение и допълнение на Закона за Министерството на вътрешните работи, обнародван в ДВ, бр. 81 от 14.10.2016 г., със Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, обнародван в ДВ, бр. 95 от 29.11.2016 г.

- При отмяна или изменение на постановление на прокурор от по-нисша степен, по-висшестоящият прокурор може да извърши необходимите разследващи и процесуални действия;
- Разширява се кръгът от случаи, при които органите на досъдебното производство могат да използват специални разузнавателни средства за разследване на тежки умишлени престъпления;

- При отказ на прокурора да образува досъдебно производство, същият съобщава на пострадалото или ошетеното лице това обстоятелство, като отказът подлежи на обжалване пред по-горестоящата прокуратура;
- Началниците на затворите могат да правят предложения за замяна на режима на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода с по-тежък от определения от съда;
- Началниците на затвора могат да отправят предложения за прекъсване на изпълнението на наказанието;

4. Закон за съдебната власт

През 2016 г. са въведени мащабни промени в ЗСВ, основните от които със Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, обнародван в ДВ, бр. 28 от 08.04.2016 г. и със Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, обнародван в ДВ, бр. 62 от 09.08.2016 г., а също така и със Закона за изменение и допълнение на Закона за електронното управление, обнародван в ДВ, бр. 50 от 01.07.2016 г., и със Закон за прилагане на мерките срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти, обнародван в ДВ, бр. 76 от 30.09.2016 г.

- Въвежда се определение за “съдебна власт”, а именно независима държавна власт, която защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата в името на народа;
- Обновяват се функциите на ВСС като представляващ съдебната власт, отстояващ нейната независимост и осигуряващ работата и финансовата безопасност на съдилища без да засяга процеса на правораздаване;
- За член на ВСС не може да бъде избрано лице, което заема длъжност в държавен или общински орган, които получават възнаграждение по сключени договори, с изключение на такова от научна, преподавателска дейност, авторски права или от участие в проекти, финансирани със средства от ЕС, или спрямо което с решение в срок от не по-малко от година е бил установен конфликт на интереси;
- Разширява се кръга от реквизити, които следва да са изпълнени и представени при издигане на предложение за членове на ВСС от НС, включително съгласието на кандидата;
- Уточняват се действията, които се извършват в процеса на оценяване и критериите на оценяване на всяка кандидатура от Специализираната постоянна комисия към НС;
- Членовете на ВСС, избирани от НС, се избират с мнозинство две трети от всички народни представители, а членовете, избирани от органите на съдебната власт по колегии, следва да бъдат избрани не по-късно от един месец преди приключването на мандата на текущите членове;
- При прекратяване на мандата на избран член на ВСС, ВСС обявява това обстоятелство на първото свое заседание;
- Прекратяването на мандата на член на ВСС на законоустановените основания може да бъде поискано от най-малко петима от членовете на пленума, или три от членовете на съответната колегия, а в случаите на освобождаване на член от средите на съдиите, прокурорите или следователите, искането може да бъде подадено от една пета от действащите съдии, прокурори, следователи;

- Решението на пленума на ВСС за предсрочното прекратяване на мандат на избран член се взема не по-късно от един месец от момента на постъпването на искането и се взема от не по-малко от 17 членове;
- Стажът като избран член на ВСС се счита за стаж, годен да послужи за получаване на еднократно обезщетение в размер на толкова брутни месечни възнаграждения, колкото прослужени години има в органите на съдебната власт;
- Изборът на членове на ВСС от съдиите, прокурорите и следователите се извършва от съответното Общо събрание за избор на членове на Висшия съдебен съвет, което не може да бъде свикано по-рано от 8 месеца или по-късно от 6 месеца преди изтичането на мандата на текущите членове, или в 7-дневен срок от момента на предсрочно прекратяване на мандата.
- Общите събрания се свикват с обнародвана покана, която съдържа датата, мястото и времето на провеждане на събранието;
- Пленумът на ВСС приема правила за избор на членове на ВСС от средите на съдиите, прокурорите и следователите, както и образец на изборните протоколи и технически образец на бюлетини;
- Отправянето на предложение за избор на член на ВСС следва да се извърши не по-късно от 2 месеца преди произвеждането на избора;
- Пред Инспектората към ВСС следва да се представят подробни справки за всички изискуеми проверки, включително публикувани от съответната колегия и проверени от съдийската колегия по отношение на изискуемите образование, юридически стаж и представянето на предвидените документи относно кандидатите съдии и кандидатите прокурори и следователи;
- Горепосочените решения подлежат на обжалване пред смесен състав, състоящ се от трима съдии от ВКС и двама съдии от ВАС;
- Урежда се редът за избора на членове на ВСС, включително по изготвянето на избирателни списъци, бюлетини, процедурата по избор на избирателна комисия, секции и изслушване на кандидатите от съответното Общо събрание, отварянето на изборните кутии, преброяването на подадени бюлетини, съставяне на протоколи, съдържащи броя на гласувалите и разпределението на гласовете, обжалването на тези протоколи;
- Администрацията на ВСС, отговорна за подготовката на изборите, отговаря и за провеждането на повторни такива, в случай на незаконосъобразност на първоначалните, в срок не по-късно от един месец;
- Пленумът на ВСС създава и поддържа електронен публичен регистър, в който се вписват всички проекти с предмет функционирането на органите на съдебната власт;
- По отношение на всеки съдия, прокурор и следовател се поддържа кадрово дело, в което се съдържа информация за професионалната дейност на лицето, като тази информация не е публична;
- Решенията на пленума на ВСС за прекратяване на мандат на член или за отправяне на предложение за избор на председател на ВКС, ВАС или на главен прокурор се прави с мнозинство от 17 гласа, а всички останали решения се взимат с обикновено мнозинство;
- Решенията на колегиите на ВСС за назначаване, повишаване, преместване, освобождаване, атестация, налагане на дисциплинарни се вземат с мнозинство не

по-малко от 8 гласа що се отнася за съдийска колегия, 6 гласа- за прокурорска, а всички останали решения се взимат с обикновено мнозинство;

- Заседанията на пленума и колегиите на ВСС са публични и са достъпни пряко в интернет, когато в рамките на заседанието се обсъждат въпроси за налагане на дисциплинарно наказание или що се отнася до документи, съдържащи класифицирана информация;
- Всички решения на пленум или колегия на ВСС се мотивират, вземат се в рамките на заседание на което присъстват поне половината от членовете, които не могат да се въздържат от гласуване;
- Член на ВСС се отстранява сам от заседание, когато се обсъжда решение касаещо него, негов съпруг, роднина или съдържащо обстоятелства, които създават съмнение за безпристрастност, като преди да се отстрани, членът излага фактическите обстоятелства, мотивиращи действията му;
- Жалбите срещу решенията на колегиите и пленума на ВСС не спират тяхното изпълнение, освен ако компетентният съд не разпореди друго;
- Назначените постоянни Комисии “Бюджет и финанси” и “Управление на собствеността” се състоят поравно от членове на съдийската и прокурорската колегия;
- Изменя се разпоредбите, отнасящи се до кръга от лица, които могат да правят предложения до Комисията по атестирането и конкурсите и съответно които могат да бъдат атестирани;
- Комисията по професионална етика, която дава становища по професионалната етика на съдии, прокурори и следователи осъществява дейността си по прилагането на Кодекса за етично поведение на българските магистрати в съответствие с правилата за организацията и дейността им, приети от съответната колегия на Висшия съдебен съвет;
- Изменя се реквизитите, които следва да бъдат покрити, за да бъде избрано лице за инспектор или главен инспектор, както и процедурата по избиране на инспекторите от народните представители, което следва да се осъществи не по-рано от 6 месеца и не по-късно от 2 месеца преди да изтече съответният мандат, като публикуваните ведно с предложенията професионални биографии се подчиняват на режима, установен със ЗЗЛД и ЗЗКИ;
- Инспектори се освобождават от длъжност преди изтичането на мандата им след направено предложение от страна на най-малко една пета от народните представители или от пленума на ВСС, което се разглежда от Комисията за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси;
- Времето, прослужено като инспектор се счита за стаж по смисъла на ЗСВ, като месечното възнаграждение е съобразено с това на членовете на ВСС;
- В правомощията на Инспектората към ВСС е да сигнализира административните ръководители на съответните структур за извършени нарушения, да извършва проверки за почтеност и конфликт на интереси, да разглежда жалби за бавност на дела, приема вътрешни правила за извършваните проверки от инспекторите, да предоставя публично информация за извършваната дейност на интернет страницата си;

- Въвеждат се изменения в режима на администрацията към Инспектората, включително чрез въвеждане на проверка на почтеност и задължение за деклариране на имущество;
- Експертите при Инспектората се назначават и освобождават от главния инспектор, като действат съобразно одобрен правилник, срещу възнаграждение, базиращо се на възнаграждението на съдия в районен или окръжен съд;
- Възраженията срещу извършена проверка от Инспектората се подават пред главния инспектор в 7-дневен срок;
- Административните ръководители следва да се отчетат за извършените от тях действия по изпълнение на сигналите и предложенията, отправени от Инспектората;
- Въвежда се нов режим на несъвместимост на съдебните заседатели с длъжността съдебен заседател в друг съд, с длъжността общински съветник, с длъжността ръководител на политическа партия, с друга длъжност в рамките на съдебната система;
- Урежда се нов ред за назначаване на съдебните заседатели, включително относно решението на Общите събрания за броя на съдебните заседатели, известяването на общинските съвети за взетото решение, обявяването на откритата процедура по избор на съдебни заседатели, необходимите приложения, които следва да се представят, процедурата по оценяване на кандидатите, самият избор на кандидатите от нарочно създадена комисия, която прави проверка дали всички необходими реквизити са покрити;
- Съдебните заседатели задължително следва да известят административния ръководител на съответния съд щом са привлечени като обвиняеми, включително когато извърши тежко нарушение на задълженията си, системно не ги изпълнява, уронва престижа на институцията или извърши умишлено престъпление във връзка с упражняване на служебните задължения по смисъла на НК;
- Въвежда се система за електронно разпределение в случайния подбор на съдебните заседатели;
- Възнаграждението на съдебните заседатели се изчислява на базата на действително отработените часове в рамките на съдебното производство;
- Пленумът на Висшия съдебен съвет приема наредба, с която се определя методиката на определяне на съдебните заседатели, приемат се етичните правила за поведение на съдебните заседатели и се решават други организационни въпроси;
- Въвеждат се изменения при провеждане на общи събрания на съдиите от районни съдилища, в които броя на съдиите е 3-ма или по-малко, включително и чрез участието им в заседанията на други районни съдилища;
- Разширяват се правомощията на общото събрание на районните съдилища, като включително същите могат да правят предложения за назначаване на председател на съответния съд и да изслушват кандидатите, техните заместници, определят отделенията и техните състави, дават мнения по искания за приемане на тълкувателни решения и тълкувателни постановления, обсъждат доклада на председателя на съответния съд, дават становища, приемат вътрешни правила;
- Командираните съдии следва да участват с право на глас в общите събрания на съда, от които са командирани;

- Изменят се компетенциите на председателите на районни съдилища, включително чрез въвеждане на задължение за предоставяне на обобщена информация на Инспектората към ВСС за образуването, движението и приключването на делата, както и за предоставяне на обобщена информация на министъра на правосъдието относно преписките и делата на държавните съдебни изпълнители и съдиите по вписванията;
- Председателите на районните съдилища следва да предоставя информация, включително статистически данни, на съдийската колегия на ВСС и на министъра на правосъдието, следва да организира публикуването на актовете на страницата на районния съд, следва да публикува годишния доклад за дейността на съда, включително и в интернет;
- Когато окръжен съд разглежда дела като втора инстанция, само един от членовете на състава може да бъде младши или командирован съдия;
- По аналогия на изменената компетентност на общите събрания на районните съдилищата се изменя и компетентността на общите събрания на окръжните, административните, военните съдилища, апелативни съдилища, специализирания наказателен съд или апелативния специализиран наказателен съд;
- В случаите, в които военно-апелативен съд не може да сформира състав, председателят следва да командирова съдия от окръжните военни съдилища;
- Изрично се закрепва възможността ВКС да заседава в състав общо събрание на наказателната, гражданската и търговската колегия, когато разглежда искания за издаване на тълкувателни решения по общи въпроси;
- Пленумът на ВКС и на ВАС, по аналогия на пленумите на другите съдилища, се състои от всички съдии без командированите такива, които следва да участват с право на глас в общите събрания на съответната колегия при издаване на тълкувателни решения;
- Изменят се правомощията на председателя на ВКС и ВАС, който следва да изготвя обобщен годишен доклад за прилагането на закона и за дейността на съдилищата, който се представя пред ВСС, който от своя страна в срок до 31 май в НС за обсъждане;
- Внасят се изменения в структурната уредба на ВАС що се отнася до председателстването на колегии и съдебни състави;
- Тълкувателните решения и постановления следва да се приемат и обявят в срок от 3 месеца от постъпване на искането, а при особена правна или фактическа сложно- в срок от 6 месеца;
- Внасят се изменения в йерархичната структура в прокуратурата между прокурори, следователи, административни ръководители и главния прокурор, включително предвид надзорът за законност и методическото ръководство, осъществявано от главния прокурор;
- Урежда се процедурата по внасяне на годишен доклад за прилагането на закона, противодействието на престъпността и за дейността на прокуратурата и разследващите органи от главния прокурор в пленума на НС, откъдето се внася в Народното събрание, публикуването на същия и изслушването на главния прокурор;

- Главният прокурор може да възложи на своите заместници правомощието по отмяна или изменение на прокурорски актове, освен ако същите подлежат на съдебен контрол;
- Освен общи изменения, въведени в компетенциите на прокуратурата, се въвежда изискването за предоставяне единствено на писмени и мотивирани указания относно прилагане на закона и относно извършването на необходимите действия за разкриване на обективната истина;
- Проверките и ревизиите, осъществени от прокурорите при информация за нарушения и престъпления, следва да се извършат в срок от 2 месеца, освен ако по разпореждане на административния ръководител този срок не бъде удължен с още един месец;
- Въвеждат се изменения в разпоредбата, регламентираща структурата на Националната следствена служба;
- Допълва се режима, по който съдия, прокурор, следовател, административен ръководител и заместник на административен ръководител се назначават, повишават, понижават и освобождават, а именно с решение на съответната колегия на ВСС, съдържащо уредените обстоятелства;
- Изрично се закрепва длъжността на младшите съдии, прокурори и следователи;
- За изискуем стаж за заемане на длъжност съдия, прокурор, следовател се приема прослужено време на позиция, изискваща висше юридическо образование, включително в международни организации, в които Република България членува;
- При вземане на решение за отказване на статут на несменяемост, съответният съдия, прокурор или следовател се освобождава от длъжност;
- Предизвестие за подаване на оставка се извършва с най-малко едномесечно предизвестие, подадено чрез административния ръководител до съответната колегия на ВСС;
- Редом с изменения в процедурата и сроковете за назначаване на административни ръководители, включително за назначаване на заместници на административните ръководители на прокуратура и на директора на Национална следствена служба, с нова разпоредба се въвежда забрана за заемането на длъжността административен ръководител на даден съд или прокуратура за повече от два мандата;
- Разширява се кръгът от изисквания, които административните ръководители следва да са изпълнили, включително налични високи професионални и нравствени качества, придобит статут на несменяемост, положителна комплексна оценка, придобита при последното атестиране и липса на наложени дисциплинарни санкции в последните 5 години;
- Въвеждат се нови изисквания за назначаване на лице за председател на ВКС, ВАС и главен прокурор, сред които: придържане към завишени етични правила, висока професионална, включително практическа, компетентност, независимост, организационни качества;
- Административните ръководители и техните заместници се назначават с мотивирано решение от съответната колегия от ВСС, като редом с това се изменят процедурните правила за избор на председател на ВКС, ВАС и главния прокурор, директор на Националната следствена служба;

- Допълват се съществуващите правила за заемане на вакантни места при освобождаване на председател на ВКС, ВАС, главния прокурор, директора на НСС от длъжност, включително и на техните заместници;
- Въвежда се задължение на съдиите, прокурорите и следователите да декларират пред Инспектората към ВСС обстоятелства, свързани със своето имуществено състояние, интереси в регламентирания срок, за които се води електронен публичен регистър;
- След изтичане на 6-месечен срок от декларирането на обстоятелствата, Инспекторатът към ВСС извършва проверка за достоверност на същите, като включително получава съдействие за това от други органи;
- Ако бъдат установени несъответствия, на съответното лице се предоставя 14-дневен срок за отстраняване на грешките и непълнотите;
- При съмнение за наличие на конфликт на интереси или за извършени действия, противоречащи на принципите за почтеност, накърняват престижа на съдебната власт или на независимостта на съдиите, прокурорите или следователи, всяко лице може да подаде сигнал, съдържащ закрепените в закона реквизити;
- Въз основа на отправения сигнал, Инспекторатът към ВСС извършва проверка, завършваща с изготвяне на доклад, съобразно който може да бъде направено предложение за налагане на дисциплинарно наказание или за констатиране на конфликт на интереси;
- Въвеждат се правила срещу разпространяването на информация по поетите на основание изготвения от Инспектората доклад действия, включително и за противоборство на неблагоприятните последици, които могат да съществуват за лица, подали сигнал;
- Въвеждат се изменения в провеждането на конкурси за първоначално назначаване в съдилищата, включително на младши съдии и прокурори, включително по планирането на длъжности, които следва да се заемат от младши съдии, прокурори или следователи, броят на местата за същите от общия брой на свободните места, обявяването на ованкантените места по надлежния ред и конкурсите за тяхното попълване, необходимите приложения, които следва да се представят, включително препоръки, попълнен въпросник, мотивационно писмо;
- Решенията, с които кандидатурите се одобряват или отхвърлят задължително трябва да се мотивират;
- Разглежда се процедурата, по която Комисията по атестирането и конкурсите към съответната колегия на ВСС разглежда постъпилите кандидатури;
- Премества се ред за обжалване на решението на Комисията пред съответната Колегия, чието решение от своя страна подлежи на обжалване пред ВАС;
- Въвеждат се изменения в провежданите конкурси, техните две форми, писмен и устен изпит, обявяването на резултатите, преценката на нравствените качества на кандидатите, предложението относно конкретен кандидат, което се отправя до съответната колегия, проверката която се осъществява от колегиите преди самото назначаване, последователният избор на длъжност от кандидатите съобразно получения конкурсен резултат, приемането на окончателния списък с одобрени кандидати, изпращането на същия този списък на Националния институт на правосъдието;

- Въвеждат се изменения и в процедурата по повишаване или преместване на съдии, прокурори или следователи, включително в действията, предприети от избраната конкурсна комисия;
- Предвиждат се конкретни изисквания за участие в конкурсните комисии, като придобит статут на несменяемост, в предишните 5 години да не е било налагано дисциплинарно наказание, да са с ранг равен или по-висок от този, за който се кандидатства;
- Конкурсната комисия класира кандидатите съобразно резултатите от последното им атестиране, данните от кадровото им дело, информация от разгледаните от кандидатите дела, притежавания съдебен или юридически стаж;
- На основание решението на конкурсната комисия, преценката на Комисията по професионална етик и Комисията по атестирането и конкурсите, съответната колегия на ВСС приема решение за назначаване, като ако в 9-месечен срок подобна позиция се освободи, се назначава следващ по ред кандидат, който има оценка не по-малко от 5.00;
- В случай на закриване на съдилища, прокуратури, следствени отдели или ограничаване на щатните бройки, съответните длъжности се разкриват в други равни по степен съдебни органи, като преназначаването се извършва без конкурс по решение на колегия на ВСС;
- Преди събеседването при назначаването на административни ръководители се предвижда възможността да бъдат подадени становища и въпроси от Юридически лица с нестопанска цел, регистрирани за осъществяване на общественополезна дейност, висши училища и научни организации, както и професионалните организации на съдиите, прокурорите и следователите, свързани с конкретната кандидатура;
- Процедурата по провеждане на конкурси и за избор на членове на конкурсните комисии се определя с наредба на пленума на ВСС;
- Изрично се закрепва възможността съдиите, прокурорите и следователите да получават възнаграждение за научна и преподавателска дейност, за участие в международни проекти и в изработването на нормативни актове;
- В едномесечен срок от встъпването си в длъжност, всеки съдия, прокурор и следовател, членовете на Висшия съдебен съвет, главният инспектор и инспекторите от Инспектората към Висшия съдебен съвет следва да декларират пред съответната колегия на ВСС всички свои дейности и членства в организации, включително тайни и/или неформални организации и общества, юридически лица с нестопанска цел и в граждански дружества или обединения по образец, утвърден от Висшия съдебен съвет, като при констатиране на несъответствие, Комисията по професионална етика издава заключение;
- Предвиждат се различни форми на атестиране, включително атестиране за придобиване на статут на несменяемост, периодично атестиране за проверка на нивото на компетентност и спазването на етичните правила, извънредно атестиране, извършвано в случаи на повишаване, преместване, участие в комисии, по искане на самото лице;
- Процедурата по периодично атестиране не се извършва по адрес на съдии във Върховния касационен съд и във Върховния административен съд, на прокурорите във Върховна касационна прокуратура и във Върховна

административна прокуратура, както и на следователите в Националната следствена служба;

- Закрепват се специфични критерий, по които се извършва атестацията като спазване на установените етични правила и качеството на администриране на дела и жалби и подготовката за всяко съдебно заседание, броят необжалвани, потвърдени обжалвани, изцяло или частично отменени актове, професионалната компетентност;
- При възникване на конкретна нужда, комисията по атестирането и конкурсите към конкретна колегия на ВСС може да развие индивидуален план за професионално развитие на даден съдия, прокурор или следовател, чието изпълнение се извършва с подкрепата на Националния институт по правосъдие;
- Горепоменатите изменения в реда на провеждане на централизирани конкурси за заемането на длъжности в органите на съдебната власт и заглеждане на кандидатурите, за повишаване и преместване, се закрепват и в Раздел II и Раздел II “а” на Глава девета от ЗСВ;
- Правилата за несъвместимост и атестиране, изложени по-горе, следва да се прилагат и спрямо лицата, заемащи длъжността съдия, прокурор, следовател
- Предвижда се възможност за командироване на съдии, прокурори и следователи в международни организации, в които Република България членува, на базата на постигнато и подписано споразумение;
- Въвеждат се изменения в режима на получаване на допълнително възнаграждение на основание натовареност или резултати от извършената работа;
- Внасят се промени в статута на младшите съдии, прокурори, следователи, съдебни помощници, назначаването им за редовни такива, включително чрез регламентирането на назначаването на младшите следователи в окръжен следствен отдел и закрепването на задължението на ВСС за приемане на правила за дейността на съдиите и прокурорите;
- Внасят се изменения в извършваната от Националния институт на правосъдието дейност по повишаване и квалифициране на длъжностите от съдебните органи, съставът на управителния съвет, избирането на директор и заместник-директор, за същинското провеждане на обучението, изготвянето на доклад за професионалните и нравствените качества на обучаващите се, за полагащите изпити и за назначаването на наставници на същите;
- Урежда се задължение за пазене на професионална тайна, за спазване на етичните правила, опазване престижа на съдебната власт и повишаване на квалификацията на държавните съдебни изпълнители и съдиите по вписванията;
- Министърът на правосъдието разполага с правомощието да отправя препоръки до държавни съдебни изпълнители, както и да възлага функциите на съдии по вписванията;
- Измененията в уредбата на стажант-юристите се изразява в закрепването на изискването за представяне на писмено съгласие на наставник и индивидуален план за провеждане на стажа, в закрепване на основните етапи, през които преминават стажант-юристите а именно основен и професионален, необходимите реквизити на издаваната от министъра на правосъдието наредба;
- Внасят се изменения в процедурите по награждаване и поощряване;

- Внасят се изменения в дисциплинарните производства, тяхното инициране, протичане, налагане на наказание, изготвяне на индивидуален план за професионално развитие на магистрата, заличаване на наказанията, носената дисциплинарна отговорност на лицата, изпълняващи длъжности в съдебни органи, включително относно преклузивния срок, 5 годишен, който започва да тече от момента на констатиране на служебното бездействие и който спира да тече в специфичните хипотези;
- Урежда се отговорността на държавните съдебни изпълнители и съдиите по вписвания за извършени дисциплинарни нарушения, включително за системно неспазване на служебните срокове, извършване на действия или бездействия, които неоснователно забавят водените пред тях производства, уронват престижа на съдебната система, с които неоснователно не се разглеждат подадени препоръки;
- Дисциплинарната отговорност на държавните съдебни изпълнители и съдиите по вписванията не изключва носенето на гражданска, административнонаказателна и наказателна отговорност;
- Дисциплинарите наказания, които се налагат, включват забележка, намаляване на основното трудово възнаграждение, предупреждение за уволнение и уволнение и се определят предвид тежестта на нарушението, формата на вината, обстоятелствата от фактическа гледна точка и самото поведение на нарушителя;
- Председателите на районните и окръжните съдилища и главният инспектор на Инспектората на министъра на правосъдието правят предложение за налагане на дисциплинарно наказание, което се отправя до министъра на правосъдието, който в срок от 6 месеца от откриването на нарушението, но не по-късно от 3 години от извършването, образува производство, което следва да приключи в срок от 3 месеца от образуването му;
- Неизслушването на държавен съдебен изпълнител или на съдия на вписването и липсата на предоставен срок за подаване на писмени обяснения или възражения прави заповедта, с която е наложено дисциплинарното наказание нищожна;
- Заповедта, с която се налага дисциплинарното наказание и която се смята за наложена от деня на съобщаването на лицето, привлечено към отговорност, може да се обжалва в 14-дневен пред 3-членен състав на ВАС, като обжалването не спира изпълнението;
- Наложените дисциплинарни наказания се заличават след изтичането на срок от 1 година след настъпването им, като след изтичането на 6 месеца, министърът на правосъдието може да заличи наложеното наказание;
- Урежда се възможността за извършване на предвидените процесуални действия, включително по издаване на удостоверителни изявления и актове от органите на съдебната власт в електронна форма, като за целта се използват информационни системи, одобрени от пленума на Висшия съдебен съвет съгласувано с министъра на правосъдието и председателя на Държавна агенция "Електронно управление";
- Въвежда се уредбата за Единния портал за електронно правосъдие, която следва да влезе в сила на 10.08.2019 и урежда включително осигурявана възможност за заявяване на удостоверителни заявления, извършване на процесуални действия, връчване на призовки и съобщения и достъп до съдебните дела в електронна форма и прилежащите публични регистри;

- Пленумът на ВСС с наредба урежда с наредба задължителните изисквания, които органите на съдебната власт следва да покриват, свързани с прекия и безпрепятствен достъп на гражданите до данни за съответния орган на съдебната власт на поддържаната интернет страница;
- В сила от 10.08.2019 г. на изявленията и актовете, които се подават на хартиен носител се сменя електронен образ, който се удостоверява и приема за идентичен с оригинала и се съхранява по надлежния ред в информационна система;
- В сила от 10.08.2019 при всяко новообразувано производство се завежда електронно дело, което съдържа всички прилежащи документи и доказателства, което се съхранява по гореустановения ред и до което имат достъп лицата, на които е осигурен такъв;
- Урежда се възможността свободно и по електронен път органите на съдебната власт да обменят електронни дела и документи, подчиняващи се на правилата, установени с приетите от пленума на ВСС наредби и вътрешни правила;
- Премества се ред, който ще влезе в сила на 10.08.2019, според който се урежда вътрешния обмен на информация между органите на съдебната власт и административните органи, включително и по предоставянето на вътрешни административни услуги;
- Въвежда се уредба на Регистъра на актовете на съдилищата, част от единната информационна система на съдилищата, в която се вписват актовете, с които се слага край на съответното производство и до които имат осигурен достъп участниците в производството и оправомощените лица;
- Въвеждат се базисни изменения в разпоредбите, уреждащи бюджета на съдебната власт;
- Лицата, изпълняващи длъжност главен инспектор или инспектор, след освобождаването им следва да подадат молба за възстановяване на заемането преди назначаването длъжност в 14-дневен срок, адресирана до съответната колегия на ВСС;
- Преместват се наказания налагане на глоби в размер на 300-6000 лв. в случаите на нарушаване на разпоредбите, задължаващи съдиите, прокурорите и магистратите да декларират своето имущество и интереси, включително за повторно нарушение на тези разпоредби;
- Нарушенията се установяват с актове на назначени от Главния инспектор в Инспектората към ВСС лица, а наказателните постановления се налагат от Главния инспектор;

5. Закон за електронно управление

През 2016 г. чрез ПЗР към ЗЕИ (Закон за електронната идентификация) се регулират се изискванията за надлежна идентификация на заявителите на административна услуга, както и тези за електронна идентификация.

С приемане на ЗИД на 01.07 2016 се прави цялостна реформа на ЗЕУ, която моментално влиза в сила. По-специално внимание заслужават следните промени:

- Министерският съвет приема с решение Стратегия за развитие на електронното управление в Република България по предложение на председателя на Държавна агенция „Електронно управление“;

- Към Министерския съвет се създава Държавна агенция „Електронно управление“, която представлява юридическо лице на бюджетна издръжка:
  - Дейността, структурата и организацията на агенцията се определят с правилник, приет от Министерския съвет по предложение на председателя на агенцията;
  - Агенцията осъществява сътрудничество и взаимодействие по въпросите на електронното управление с компетентните органи на държавите – членки на Европейския съюз, с институциите на Европейския съюз и с други международни организации;
  - Агенцията се ръководи и представлява от председател, който се определя с решение на Министерския съвет и се назначава от министър-председателя за срок 5 години.
- Председателят на Агенцията:
  - Провежда държавната политика в следните области:
    - електронното управление;
    - електронните удостоверителни услуги;
    - електронната идентификация;
    - мрежовата и информационната сигурност;
    - инфраструктурата за пространствена информация;
    - информацията от обществения сектор в машинночетим отворен формат;
  - Разработва и предлага за приемане от Министерския съвет проекти на нормативни актове в областта на електронното управление и използването на информационните и комуникационните технологии в дейността на административните органи и техните администрации;
  - Разработва и предлага за приемане от Министерския съвет Стратегия за развитие на електронното управление в Република България;
  - Одобрява секторните стратегии за развитие на електронното управление и утвърждава и контролира изпълнението на плановете за реализацията им;
  - Разработва и предлага за приемане от Министерския съвет единна политика за информационните ресурси, издава методически указания и координира нейното изпълнение;
  - Издава методически указания и координира изпълнението на политиките за мрежова и информационна сигурност, свързани с функционирането на електронното управление;
  - Осъществява методическо ръководство, координация и контрол върху дейностите за прилагане на изискванията за вътрешния оборот на електронни документи и тяхното последващо архивиране, както и на документи на хартиен носител в администрациите;
  - Осъществява координация между административните органи, лицата по чл. 1, ал. 2 и други лица относно електронното управление; (...)
  - Участва в приоритизирането, координира и контролира реализирането и поддържането на електронни административни услуги и информационни системи в администрациите;

- Подпомага разработването и утвърждава проектни предложения, координира и контролира изпълнението на проектите за електронно управление, информационни и комуникационни технологии в администрациите, финансирани със средства от държавния бюджет, от структурните и инвестиционните фондове на Европейския съюз и от други източници;
- Удостоверява съответствието на информационните системи с изискванията за оперативна съвместимост, мрежова и информационна сигурност и осъществява контрол върху администрациите за спазване на тези изисквания;
- Координира и подпомага интеграцията на информационните системи за електронно управление на административните органи с тези на държавите – членки на Европейския съюз;
- Реализира проекти за електронно управление със значение за всички администрации;
- Изгражда, развива и поддържа споделените ресурси на електронното управление;
- Изгражда, води и поддържа регистрите по този закон;
- Изгражда и поддържа единен портал за достъп до електронни административни услуги;
- Реализира и поддържа публично национално хранилище и система за контрол на версиите на изходния програмен код и техническата документация на информационните системи в администрациите;
- Издава методически указания и подпомага администрациите в дефинирането на структурата и съдържанието на наборите от данни за публикуване в портала за отворени данни по Закона за достъп до обществена информация;
- Осъществява методическо ръководство, координация и контрол върху дейностите по изграждането, поддържането и използването на национална инфраструктура за пространствена информация и осъществява правомощията по Закона за достъп до пространствени данни;
- Изгражда и поддържа национален Център за електронна идентификация и осъществява функции във връзка с електронната идентификация по ред, определен със Закона за електронната идентификация;
- Осъществява правомощия по Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар (...);
- Осъществява правомощия по Закона за електронните съобщения;
- Приема програма за привличане на висококвалифицирани експерти в сферата на информационните и комуникационните технологии с цел подпомагане развитието на електронното управление.
- Образува се държавно предприятие по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон с наименование Държавно предприятие „Единен системен оператор“ (ДП „ЕСО“).

Държавното предприятие „Единен системен оператор“ е юридическо лице със седалище в гр. София.

- Държавното предприятие „Единен системен оператор“ е лице, осъществяващо публични функции. Държавното предприятие „Единен системен оператор“ подпомага председателя на агенцията, като:
  - информационен контактен център за обслужване на гражданите и бизнеса в областта на електронното управление;
  - помощен контактен център за обслужване на държавните органи, използващи споделените информационни ресурси на електронното управление;
  - национален център за действие при инциденти относно информационната сигурност;
  - изгражда и поддържа Национален портал за пространствени данни, чрез който се осъществява връзката с геопортала на инфраструктурата за пространствена информация на Европейската общност (INSPIRE).
- За подпомагане на администрациите при осъществяване на функциите им ДП „ЕСО“ им предоставя при поискване следните вътрешни услуги:
  - непрекъснат мониторинг, регистриране на инциденти, диагностициране на проблеми и управление на поддръжката на споделените информационни ресурси на електронното управление;
  - регистриране на инциденти, диагностициране на проблеми, управление на поддръжката и контрол на промените на системния и приложния софтуер, информационните системи и електронните услуги, разположени върху споделените информационни ресурси на електронното управление;
  - управление на капацитета и разпределението на ресурсите между всички държавни органи, използващи споделените информационни ресурси на електронното управление;
  - първоначално конфигуриране и въвеждане на нови услуги върху споделените информационни ресурси на електронното управление;
  - изграждане, развитие и поддръжка на среда за тестване на електронни административни услуги върху споделените информационни ресурси на електронното управление;
  - контрол на изпълнението на договори по развитие и поддръжка на споделените информационни ресурси на електронното управление;
  - извършване на специализирани одити и анализи в областта на електронното управление, информационните и комуникационните технологии, както и на мрежовата и информационната сигурност;
  - консултации и разработване на проекти на системни и приложни архитектури за информационни системи и електронни услуги;
  - изготвяне на технически спецификации по програми, проекти и поръчки на всички административни органи в областта на електронното управление, информационните и комуникационните технологии при стойност за възлагане на обществена поръчка за доставки и услуги над праговете по чл. 20, ал. 1, т. 1, буква „б“ и ал. 2, т. 2 от ЗОП;

- 10. управление на изпълнението на проекти за електронно управление, информационни и комуникационни технологии;
- контрол и участие при приемане на изпълнението на работата на изпълнители по договори за възлагане на обществени поръчки за доставки и услуги в областта на електронното управление, информационните и комуникационните технологии;
- управление и контрол на оперативната съвместимост и подпомагане на процеси и осъществяване на дейности по интеграция на информационни системи и електронни административни услуги.
- ДП „ЕСО“ осъществява и следния предмет на дейност ограничено до територията на Република България:
  - предоставяне на услуги в областта на електронното управление и информационните и комуникационните технологии;
  - предоставяне на услуги по анализ на бизнес и технологични процеси, управление на проекти и контрол на качеството;
  - предоставяне на услуги в областта на оперативната съвместимост;
  - предоставяне на услуги в областта на мрежовата и информационната сигурност;
  - извършване на други дейности, които осигуряват или допълват основния предмет на дейност.

С Допълнение в сила от 01.07.2016 г. се добавя въвежда, че до влизането в сила на правилника за дейността, структурата и организацията на Държавна агенция „Електронно управление“, функциите и дейностите по електронното управление се изпълняват от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията по досегашния ред.

6. Закон за електронната идентификация

Закон за електронната идентификация е обнародван през 2016 г. като подлежи на две промени през същата година като се изменя в закона „министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията“, „Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията“ и „министерството“ се заменят съответно с „председателя на Държавна агенция „Електронно управление“, „Държавна агенция „Електронно управление“ и „агенцията“. Тази конкретна промяна рефлектира успешното създаване на Държавна агенция „Електронно управление“ и делегирането към нея на отговорността, дотогава поета от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

Създава се и специален Публичен регистър в Министерството на вътрешните работи на администраторите на електронна идентичност и на центровете за електронна идентификация, в който в отделни раздели се вписват лицата, подали заявление за администратор на електронна идентичност и за център за електронна идентификация, както и броят и видът на приложените към заявлението документи, промените в дейността и приложените принудителни административни мерки..

II. Подзаконовни нормативни актове:

1. Правилник за администрацията на Върховния административен съд

- Разширяват се правомощията на главния секретар. Главният секретар допълнително:
  - Осъществява контакти с представители на органите на съдебната власт, законодателната власт, централните и териториалните органи на изпълнителната власт и органите на местното самоуправление, на международни органи и организации, както и с граждани.
  - Организира разпределението на дейностите между отделните звена на администрацията и изпълнението на задълженията на съдебните служители.
  - Определя реда за документооборота, деловодната и архивната дейност в администрацията.
  - Въвежда програмни решения по дългосрочното планиране, бюджетната политика, финансите, автоматизацията, снабдяването с оборудване и връзките с обществеността.
  - Подготвя и осигурява информационната политика на съда.
  - Ръководи работата по изготвянето на проекта за бюджет на ВАС и го представя за одобрение на председателя на съда.
  - Организира и осигурява ползването на учебните бази на ВАС.
- Нов срок(3-дневен от издаването на акта) за обжалване на актовете на главния секретар пред председателя на ВАС.
- Променен е съставът на кабинета на председателя:
  - Премахната е длъжността на главен експерт "Протокол и международна дейност" в кабинета.
  - В кабинета работят съдебни помощници от състава на ВАС подчинени на председателя, а не само един.
- Функциите на експерта "Пресслужба и връзки с обществеността" към кабинета на председателя са изчерпателно описани. Той осигурява взаимодействието на ВАС със средствата за масово осведомяване при информирането на обществеността за дейността му.
- Премахва се отдел "Сигурност". Функциите на отдела в частта за класифицирана информация се поемат от регистратура за класифицирана информация, от служители по сигурността на информацията.
- Нови функции на служители по сигурността на информацията, като допълнително:
  - Разработва план за защита на класифицираната информация при положение на война, военно или друго извънредно положение.
  - Извършва обикновено проучване по чл. 47 ЗЗКИ за достъп до класифицирана информация с ниво на класификация "Поверително".
  - Разработва план за охрана на ВАС чрез физически и технически средства и следи за неговото изпълнение.
- Нова длъжност "Секретар на колегия". Със следните функции:
  - Организиране работните графици на заместниците на председателя на ВАС.

- Водене кореспонденцията на заместниците на председателя на ВАС.
- Поддържане регистър на отводите на ВАС.
- Поддържане регистър на исканията до Конституционния съд.
- Координиране електронното архивиране на заповедите, издадени от председателя на ВАС.
- Образуване и обработване делата на смесени състави на ВКС и ВАС, както и обявяват постановените съдебни актове по тези дела.
- Поддържане описно-срочна книга на смесените състави на ВАС.
- Общата администрация се урежда според дейността си в определени сфери, а не в конкретни административни звена.
- Нови функция в направление информационно обслужване и технологии:
  - Администриране, мониторинг и поддръжка на Единната деловодна информационна система на административните съдилища на Република България - ЕДИС.
  - Администриране, мониторинг и поддръжка на Единната среда за съвместна работа на административните съдилища на Република България.
  - Администриране, мониторинг и поддръжка на Защитената среда за съвместна работа, обмен на данни, знание и помощ на административните съдилища на Република България.
- Административният секретар ръководи специализираната администрация, вместо само да осъществява контрол върху дейността.
- Намален е броят на службите в специализираната администрация.
- Разширяват се правомощията на административния секретар. Административният секретар допълнително:
  - Организира, контролира и отговаря за работата на съдебните служители от специализираната администрация.
  - Предлага на главния секретар мерки за подобряване на организацията и качеството на работа на специализираната администрация.
  - Изготвя необходимите справки за дейността на специализираната администрация и ги представя на главния секретар.
  - Дава мнение по проекти на индивидуални длъжностни характеристики на съдебните служители в специализираната администрация.
  - Предлага за стимулиране или налагане на дисциплинарни наказания служителите от специализираната администрация.
  - Образува тълкувателните дела на Общото събрание на съдиите от колегиите във ВАС и Общото събрание на съдиите от ВКС и ВАС и организира провеждането на събранията на пленумите и на общите събрания на съдиите във ВАС.
  - Изготвя и изпраща покани с искането за приемане на тълкувателно решение до лицата, поканени за участие по делото.
  - Организира издаването на сборник "Тълкувателна дейност на ВАС".
  - Образува дела по жалбите, подадени срещу подзаконови нормативни актове.
  - Разглежда молби за възстановяване на надвнесени или неправилно внесени суми във връзка със съдебни дела.

- Освен изготвяне протоколите от пленумите на съдиите от ВАС и от общите събрания на двете колегии, административният секретар - обявява в срочната книга, в ЕДИС и в интернет страницата на ВАС решенията, постановени по тълкувателни дела.
- Освен във входящия дневник, постъпилите документи в съда се регистрират в ЕДИС.
- Съдебните архивари от служба "Административно обслужване" поддържат и архивна книги и архивен регистър в ЕДИС.
- Нова функция на съдебните секретари, свързани с ЕДИС. Съдебните секретари във ВАС допълнително:
  - Изготвят в ЕДИС писма, съобщения и обявления в изпълнение на разпорежданията и резолюциите на председателя на съда, на заместниците на председателя, ръководещи колегиите, на председателите на отделения или на съдиите.
  - Въвеждат в ЕДИС резолюциите, въз основа на които изготвят писма, съобщения или обявления.
  - Изготвят в ЕДИС списъците на лицата за призоваване по насрочените дела, отпечатват ги и ги зашиват към делата.
  - Въвеждат в ЕДИС страните по ненасрочените дела, когато на същите трябва да се изпратят съобщения.
  - Отразяват в ЕДИС статуса и местонахождението на делата, промяната на съдебните състави и прокурорите, които участват по делата.
  - Обявяват в ЕДИС съдебните протоколи в срок до три дни след датата на заседанието.
- Премахва се уредбата на отделни административни звена в служба “Съдебно деловодство”.
- Променя се съставът на служба “Съдебно деловодство”, в състава на службата не се предвижда да има съдебни информатори.
- Съдебните деловодители от служба “Съдебно деловодство” имат нови функции свързани с използването на ЕДИС. Съдебните деловодители от служба “Съдебно деловодство” допълнително:
  - Докладват образуваните първоинстанционни дела на съдиите докладчици за преценка на редовността и допустимостта на жалбите, произнасяне по доказателствени и други искания и конституиране на заинтересовани страни.
  - Докладват молби за съдебни удостоверения на съдията докладчик и предават изготвените съдебни удостоверения на страните или на процесуалните им представители.
  - Обявяват в срочните книги и в ЕДИС постановените по делата решения и определения.
- Намалява се обемът на информацията, която се въвежда в ЕДИС. Като номерата и датите, които се въвеждат се генерират автоматично от ЕДИС.
- Променя се броят и съдържанието на деловодните книги. Като:
  - Описната книга и срочните книги се сливат в една описно-срочна книга.
  - Допълнително се водят: регистър на съдебните решени; описно-срочна книга на делата, образувани пред смесени състави; описно-срочна книга

на тълкувателните дела на ВАС и описно-срочна книга на тълкувателните дела на ВКС и ВАС.

- Премахва се част шеста “Съдопроизводство”.
- Председателят на ВАС утвърждава броя на служителите в администрацията на Върховния административен съд.
- Премахва се разпоредбата за правото на съдебните служители да получават на допълнително ежегодно материално стимулиране, както и суми за служебно облекло в размер, определен с актове на ВСС.
- Допълнение към целите на атестирането на съдебните служители: проверка на качествата на служителя за ефективно изпълнение на работата.
- Атестирането на служителите е конкретизирано, да се извършва ежегодно (вместо “периодично”).
- Променят се показателите, по които се оценяват съдебните служители. Увеличават се и броят на точките за оценка на съдебните служители (до 15, вместо до 5) за някои показатели, като общият брой от точките е 100.
- Конкретизира се оценката, която съдебният служител получава при определен брой точки.
- Изискване в тримесечен срок от влизане в сила на този правилник длъжностните разписания и поименните щатни разписания на служителите във ВАС и в учебните бази да се привеждат в съответствие с изискванията му.

2. Правилник за администрацията на Върховен касационен съд

- Принципите, от които се ръководят администрацията на ВКС са изведени в началото, в чл. 2. Като те са: *законност, откритост и достъпност, отговорност и отчетност, ефективност, субординация и координация, предвидимост, обективност и безпристрастност.*
- Функциите и правомощията на председателя са изведени изчерпателно в началото.
- По-пълно и изчерпателно са посочени функциите и правомощията на главния секретар.
- По-пълно и изчерпателно са посочени функциите и правомощията на съдебните помощници. Като те допълнително изпълняват функции свързани с чуждестранното право и правото на ЕС: изследват чуждестранното национално законодателство, както и практиката на Съда на ЕС и ЕСПЧ, изготвят проекти за преюдициални запитвания към СЕС.
- В общата администрация функционират отдели с различни наименования от дирекциите.
- Функциите и правомощията на отделите са по-пълно и изчерпателно описани.
- Отдел "Информационни системи, комуникации и съдебна статистика": организира технически дейността на ВКС във връзка с Единната информационна система за противодействие на престъпността и Единния портал за електронно правосъдие на Висшия съдебен съвет.
- Функциите и правомощията на специализираната администрация са по-пълно и изчерпателно посочени.
- Нова глава трета за “Организация дейността на администрацията на ВКС”, която се отнася за цялостната администрация, не само до специализираната.

- Създава се нов раздел в глава трета за “работа с предложения и жалби”, които се подават до председателя.
- Възможност съдебните служители да бъдат поощрявани с отличия и награди по ред определен от вътрешни правила утвърдени от председателя на ВКС.
- Възможност за подаване на сигнали по общодостъпни начини: писмени или устни, подадени лично или чрез упълномощен представител, по телефон, телеграф, телекс, факс или електронна поща.

2017 г.

Анализ на съответствието: Дейността на законодателя през 2017 продължава вече утвърдилата се като традиция практика на въвеждане на съществени по обем изменения в нормативната рамка, предмет на настоящето изследване. Освен отново изменения в ЗСВ, през тази година въведените промени в ГПК и НПК могат да бъдат окачествени като един от най-мощабните през последните години.

Засиленият фокус на нормотворците върху тези актове може да се счете като насочени усилия за изпълнение на всичките предметни групи. По същия начин могат да бъдат квалифицирани измененията в АПК, част от които например, са в обхвата на електронно правосъдие. Изменения в тази посока има и в относимата подзаконова нормативна уредба. В правилника за администрацията на съдилищата се открояват посоки на развитие на уредбата по приоритетните линии за развитие на електронното правосъдие, човешкия ресурс в съдилищата, ефективното управление и администриране на съдилищата, гаранции за върховенството на закона и достъпа до правосъдие – приоритети, принадлежащи на предметна група 1 и група 2.

I. Законови нормативни актове

1. Административнопроцесуален кодекс

През 2017 г. измененията в АПК, въведени със:

- Закон за изменение и допълнение на Закона за електронния документ и електронния подпис, обнародван в ДВ, бр. 85 от 24.10.2017 г.;
- Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, обнародван в ДВ, бр. 63 от 04.08.2017 г.;
- Закон за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, обнародван в ДВ, бр. 13 от 07.02.2017 г.;
- Закон за изменение на Закона за Българската агенция по безопасност на храните - изм., бр. 58 от 18.07.2017
- Закон за допълнение на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност - 103 от 28.12.2017

Включват:

- Закрепването на доказателствената сила на електронните документи, подписани с квалифициран електронен подпис и отговарящи на изискванията, поставени с Регламент № 910/2014, Директива 1999/93/ЕО и действащия Закон за електронния документ и електронните удостоверителни услуги;
- Въвеждане на задължение за административните съдилища, разглеждащи спорове относно действителността и тълкуването на актове и мерки по тяхното изпълнение, попадащи в областта на полицейското и съдебното сътрудничество по наказателни въпроси, да отправят преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз;
- Уреждане на приложимото право в случаите на неуредени въпроси в АПК;
- Промяна на някои наименования;
- Данни за съдимост се установяват служебно от администрацията.

2. Гражданскопроцесуален кодекс

През 2017 г. основните изменения в ГПК са внесени със Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс, обнародван в ДВ, бр. 86 от 27.10.2017 г., като редом с него, промени са внесени с преходните и заключителни разпоредби на Закона за концесиите, обнародван в ДВ, бр. 96 от 01.12.2017 г., със Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс, обнародван в ДВ, бр. 8 от 24.01.2017 г., със Закона за допълнение на Гражданския процесуален кодекс, обнародван в ДВ, бр. 13 от 07.02.2017 г., със Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс с ДВ, бр. 63 от 04.08.2017 г. и със Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда, обнародван в ДВ, бр. 102 от 22.12.2017 г.

Измененията са както следва:

- При връчване на съобщения и призовки, ако ответникът не може да бъде намерен в продължение на един месец, връчителят, служител на съда или частен съдебен изпълнител, залепва уведомлението на вратата, пощенската кутия или друго видно място, като констатирането на невъзможността съобщението да бъде доставено се извършва след три неуспешни опити да бъде намерено лицето на посочения или достъпен до съда адрес, като всяко посещение на връчителя следва да е в интервал от една седмица и поне едно от тях да бъде в неработен ден. В случай, че ответникът не е намерен в продължение на един месец, се назначава особен представител;
- Започналите да текат, но неизтекли срокове спират да текат от момента на събитието, по повод на което производството бъде спряно, като сроковете не текат през дните, обявени за официални празници и за времето, отделено за съдебна ваканция;
- Размерът на държавната такса, дължима за дела с предмет право на собственост, други вещни права или относно договори с вещно-прехвърлително действие, се определя върху една четвърт от цената на иска;
- Държавна такса се дължи за защита на определен интерес, независимо от броя на посочените ответници;
- Изчисляването на процента на пропорционалната такса по изпълнителните дела намалява с увеличаването на интереса, като се урежда горна граница за нея,

пропорционална такса за опис се изчислява между по-малката сума от описаната вещ и паричното вземане, към таксата за изпълнение на парично вземане се приспада пропорционалната такса за опис, която не може да надвишава с повече от една втора нейния размер, като сборът от всички пропорционални такси не може да надвишава една десета от размер на задължението, подлежащо на изпълнение;

- Определя се горен праг на таксите, дължими от длъжника в хода на изпълнителното производство;
- Разноските за изпълнителни способи, които не са приложени и обявени, са за сметка на възложителя;
- Дела срещу юридически лица се завеждат пред съда по седалището на юридическото лице или адрес на управление на съответния клон, като искове срещу държавни учреждения се завеждат по адреса на извършеното правоотношение, освен ако същото не е възникнало в чужбина;
- Искът за вреди може да се заведе и по местоизвършването на деянието, като прекият иск на увредено лице, спрямо което отговаря застраховател, се предявява и по постоянен адрес или седалище на ищеца или по местонастъпване на застрахователно събитие;
- Иск за установяване на престъпно обстоятелство от значение за гражданско правоотношение може да бъде заведен ако наказателно преследване не може да бъде възбудено;
- Ищецът следва да посочи банкова сметка или друг начин на плащане в случай на завеждане на осъдителен иск за парично вземане, като в своето осъдително решение съдът следва да посочи банковата сметка, по която следва да се заплатят сумите;
- Предварителното изпълнение се прекратява ако искът бъде отхвърлен с влязло в сила решение, като на това основание съдът снабдява длъжника с изпълнителен лист за връщане на сумите и вещите, ведно с направените такси и разноски в хода на изпълнителното производство;
- Въззивното съдебно решение подлежи на касационно обжалване с частна жалба, когато е налице вероятна нищожност, недопустимост или неправилност, а от своя страна е разширен кръгът от дела, въззивните решения по които не подлежат на касационно обжалване;
- Ако относно въззивното определение за допускане на обезпечение е налице вероятна нищожност, недопустимост или неправилност, същото подлежи на касационно обжалване пред ВКС;
- Разширени са правомощията на въззивния съд да връща подадени касационни жалби, а именно в хипотезите, в които въззивното съдебно решение не подлежи на касационно обжалване;
- Постановеното по касационната жалба съдебно решение не представлява задължителна съдебна практика;
- Лицето, постановено под ограничено запрещение, може самостоятелно да поиска да бъде отменено запрещението;
- Като първа инстанция, окръжните съдилища разглеждат дела относно права и правни отношения с предмет приватизационни договори, договори за обществени поръчки и концесионни договори;

- Обезпечения на икове за парично вземане срещу държавата, общините или лечебни заведения не се допускат;
- Подлежат на принудително изпълнение решенията и определенията на арбитражните съдилища и сключените пред тях спогодби по арбитражни дела;
- Молба за издаване на изпълнителен лист на основание действителни арбитражни решения или споразумения се подава пред окръжния съд по адрес на длъжника;
- Заповедта за изпълнение се издава въз основа на заявление, подадено от заинтересованите лица до районния съд по постоянния адрес или седалището на длъжника, като съдът проверява редовността на заявлението и дава 3-дневен срок за отстраняване на допуснати нередовности;
- Заповедта за изпълнение задължително следва да съдържа банковата сметка или друг посочен начин за погасяване на задължението, както и обозначение за срока, в който длъжникът може да подаде възражение срещу заповедта в нейната цялост или срещу отделни нейни части;
- Длъжник, който е изпълнил изцяло задължението, предмет на издадената заповед за изпълнение, може да възрази срещу изплащането на разноски по същата;
- Заявителят може да предяви иск за своето вземане при наличие на подадено възражение, при редовно връчена заповед за изпълнение или при отказ да бъде издадена заповед за изпълнение, като при предявяване на иск се постановява спиране на изпълнението по издаден изпълнителен лист;
- Заповед за изпълнение може да бъде издадена във всички случаи, в които има влезли в сила задължителни предписания на органи на Изпълнителна агенция “Главна инспекция по труда” до работодатели, забавали изплащане на възнаграждения по трудови правоотношения;
- Съдебният изпълнител връчва на длъжника заповед за изпълнение с означение за издаден изпълнителен лист и копие от документа, въз основа е издадена самата заповед, като копие от съобщението за доставяне и от гореописаните документи се предава на съда;
- Възражението срещу заповедта за изпълнение не спира принудителното изпълнение, освен ако длъжника не представи надлежно обезпечение по реда на чл. 180 и 181 на ЗЗД;
- Ако в срока за възражение е направено искане за спиране на незабавното изпълнение, съдът може да спре същото без да се представи надлежно обезпечение;
- Искът за съществуване на вземането се смята предявен от момента на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение в срок;
- Ако е налице неизискуемост на вземането, длъжникът не може да се сдобие с обратен изпълнителен лист;
- В молбата си до частният съдебен изпълнител, вискателят има правото да посочи няколко способа за изпълнение, ако това е необходимо за удовлетворяване на вземането му;
- Частният съдебен изпълнител кани длъжника да изпълни доброволно в двуседмичен срок с връчването на заповедта за изпълнение, а ако същата вече е била връчена, длъжникът единствено се известява за откритото изпълнително дело;

- Съдебният изпълнител може да назначи особен представител на длъжника, ако нужда от такъв възникне, и не е известен постоянен или настоящ адрес;
- Съдебният изпълнител има достъп до информация в съдебните и административните служби, в т.ч. органите на Националната агенция за приходите, поделенията на Националния осигурителен институт, на Централния депозитар, на лицата, водещи регистър на държавни ценни книжа, на контролните органи по Закона за движение по пътищата и на други лица, които водят регистри за имущество или разполагат с данни за неговото имущество;
- За времето, през което изпълнителното производство е спряно, не се удържат суми от трудови възнаграждения, обезщетения или пенсии, освен когато се отнася за издръжка или вземания, произтичащи от непозволено увреждане;
- Изпълнителното производство се прекратява щом вземането е погасено и са изплатени всички суми, представляващи разноски;
- Действията по образуване, движение и приключване на изпълнителни производства се съпровожда с издаване на разпореждане на съдебния изпълнител, освен ако законът предвижда той да се произнася с постановление;
- Разширени са хипотезите, в които длъжникът може да обжалва конкретни действия на съдебния изпълнител;
- Ако жалба срещу действие на съдебния изпълнител е изпратено от трето лице, препис от жалбата се изпраща на длъжника и вискателя в тридневен срок;
- Частните и държавните съдебни изпълнители отговарят за вредите, причинени от незаконосъобразни принудителни действия, включително и при налагане на обезпечения, несъразмерни с размера на задължението;
- Запор върху вземане на длъжник по сметка в банка се налага чрез запорно съобщение в електронна форма, подписано с квалифициран електронен подпис и изпратено по електронен път;
- На вискателя и на присъединилите се кредитори не могат да се противопоставят договори за наем, аренда и други правоотношения, уреждащи ползването и управлението на движими и недвижими вещи;
- Урежда се възможност съдебният изпълнител да спре изпълнението, ако длъжникът внесе 20 на сто от общия размер на вземането и се задължи да изплаща 10 процента на месечна база;
- Държавата винаги се явява конституиран вискател за дължимите от длъжника публични вземания, като за производствата от такъв характер съдебният изпълнител задължително уведомява Националната агенция по приходите;
- При извършване на опис на движими вещи следва да се посочи и денят на предявяване на оценката на вещта, ако се извършва след опис, като за това обстоятелство страните се считат за известени;
- Началната цена, от която започва наддаването при явния търг с устно наддаване или публична продажба, е 85 на сто от стойността на вещта, като за определяне на стойността на определени вещи задължително следва да се назначи вещо лице, което да определи продажба цена не по-ниска от застрахователната стойност;
- Всяка от страните може да оспори определената от вещото лице цена, като поиска да бъде назначено ново вещо лице и да бъде изготвена нова оценка, за която страната, която е упражнила това си право, е изплатила съответните разноски;

- В хипотези, в които длъжникът е редовно призован, но не присъства на описа на вещите, подлежащи на продажба, вещите се изземват от съдебния изпълнител и се предават за пазене на вискателя или на пазач;
- Предвижда се възможност движими вещи, всички вещи с оценка над 5000 лева, МПС-та, кораби и въздухоплавателни средства да се продават по реда на публичната продажба на недвижими имоти, като владението се предава след изплащане на цената;
- При продажба на бързо развалими вещи, длъжникът няма право да оспори заключението на вещото лице;
- В съдържанието на описа задължително трябва да има означение за деня на предявяване на оценката на вещта, ако тя се извършва след самия опис;
- Назначените от съдебния изпълнител вещи лица трябва да са квалифицирани по установения в закона ред;
- Разширява се установените задължителни реквизити на обявлението за продажба;
- Уреждат се допълнителни условия за действителността на наддавателните предложения;
- Ако в срок от една седмица след приключване на втората по ред продажба имотът не бъде продаден или не е поискана нова цена, имотът се освобождава от изпълнение и възбраната се вдига;
- Ако в установения срок вискателят обявен за купувач не внесе необходимите суми, той отговаря за вредите и разходите по продажбата;
- Прямо въвежда във владение не могат да се противопоставят вписани договори за аренда, наем, споразумения, уреждащи предоставянето на ползване и управление върху имоти;
- Предвижда се процедура по продажба на вещи, обект на изпълнително дело, по реда на електронния публичен търг;
- Урежда се начина за обявяване на търга, определяне на началната цена, мястото на търга, регистрирането на наддавачите, процедурата по наддаване и приключване на търга;
- Урежда се възможността за закупуване на недвижим имот с ипотечен кредит в рамките на електронния публичен търг;
- Закрепва се еквивалентността между размера на запора на банкова сметка и размера на дълга по изпълнителното дело;
- За Третото лице, конституирано в процеса на запориране на банкови сметки и трудови възнаграждения, се установява задължение да предоставя необходимата за реализиране на функциите от запора информация, като включително предоставя информация превеждат ли се пари по банковата сметка на длъжника и в какви размери;
- Разширява се приложното поле на запорите върху ценни книжа;
- По искане на вискателя, изпълнението може да бъде насочено и срещу обособена част от предприятие по смисъла на Търговския закон;
- Предвижда се възможност изпълнението да бъде насочено и срещу права на интелектуална собственост, които се продават по реда на публичната продажба на недвижими имоти, изпълнението се обезпечава по надлежния ред и се вписва в държавния регистър, воден за съответния обект;

- При налагане на глоба в рамките на изпълнителния процес, съобщение за това се изпраща и на НАП;
- Преди завеждането на делото и във всеки негов етап, включително и след приключването на производството, ищецът може да поиска да бъде издадена европейска заповед за налагане на заповед за налагане на заповед върху банкова сметка;
- Лицето, което съобщава, изпълнява и осигурява прилагане на европейската заповед е съдебният изпълнител;

3. Наказателнопроцесуален кодекс

През 2017 г. са въведени мащабни изменения и нововъведения в НПК със Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, обнародван в ДВ, бр. 63 от 04.08.2017 г., като с още един ЗИД са въведени промени, а именно Закон за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, обнародван в ДВ, бр. 13 от 07.02.2017 г., както и допълнен с ЗИД на НПК с бр. 101 от 19.12.2017 г

- Разширяват се случаите, в които не се образува наказателно производство, а ако такова е образувано, то се прекратява, именно когато деянието съставлява административно нарушение, за което е приключило административнонаказателно производство (АНП), както и когато в едномесечен срок от спирането не е направено предложение за подновяване на АНП;
- Разширяват се хипотези, в които се спира наказателно производство, а именно когато се отправи преюдициално запитване до СЕС, когато деянието представлява престъпление и за него е приключило АНП, както и когато се чака отговор на изпратена молба за предоставяне на международна правна помощ;
- Когато е наложено общо наказание по множество присъди, постановени от различни съдилища, компетентния съд определя първоначалния режим на изтърпяване на наказанието;
- При наличие на зависимост на пострадалия от извършителя на престъплението, прокурорът може служебно да образува или да встъпи в производството и да поеме обвинението, като дори да се оттегли в която и да е фаза, пострадалият може да поддържа обвинението като частен тъжител;
- Ако в хода на досъдебното производство се установи, че престъплението се преследва по тъжба на пострадалия, прокурорът следва да уведоми пострадалия за правото му в едномесечен срок да подаде частна тъжба;
- Съдът следва да уведомява пострадалите за възможността да бъде издадена Европейска заповед за защита;
- Предвиждат се хипотези, в които наказанието е временно лишаване от свидетелство за управление на МПС;
- Наложеният обезпечителни мерки върху пари и ценни книжа, представени като гаранция, не изключва възможността същите да бъдат отнети в полза на държавата;
- Молбата за участие като частен обвинител се прави най-късно до започване на разпоредителното заседание пред първоинстанционния съд;
- Частната тъжба следва да бъде подадена в срок от една седмица след получаване на съобщение за прекратяване на досъдебното производство на основание, че престъплението се преследва по тъжба на пострадалия;

- Гражданският иск, който може да бъде подаден в хода на наказателното дело и с който се търси обезщетение за вреди, следва да се предяви най-късно до започване на разпоредителното заседание пред първоинстанционния съд;
- Отказът да бъде върнато веществено доказателство на правоимащия преди приключване на наказателното производство може да се обжалва пред съответния първоинстанционен съд;
- Урежда се редът, по който се обжалват глобите, наложени на свидетели, неявили се на посоченото място и час;
- Обвинението и присъдата не могат да бъдат основани единствено на ревизионни актове, одитни доклади, доклади относно разследванията на Европейската служба за борба с измамите;
- Урежда се редът, по който се обжалват глобите, наложени за отказ да бъдат предоставени необходимите документи на заинтересовано лице, което има издадено удостоверение;
- Предвижда се разпитът на свидетел със специфични нужди да се извършва при вземане на мерки за избягване на контакт с обвиняемия, чрез видео или телефонна връзка;
- Разпитът на малолетни и непълнолетни свидетели може да се извърши в специално оборудвани за целта помещения, чрез видеоконференция, при избягване на контакт с обвиняемия;
- Експертиза може да бъде назначена и за доказване на специфичните нужди, които следват да бъдат спазени предвид участието на свидетел в наказателното производство;
- Урежда се редът за обжалване на наложените на вещи лица глоби за неявяване в съответното заседание, или при отказ да бъде изготвено заключение;
- Предвижда се специфичен ред за разпит на вещо лице, предвид обстоятелствата на делото и включително чрез телефонна или видео връзка;
- Разширява се кръга от лица, които искат и могат да издават разрешение за използване на специални разузнавателни средства;
- Предвижда се ред за обжалване на глобите, наложени на длъжностни лица за неизпълнение на задълженията си по връчване;
- Размерът на възнаграждението, което се дължи на свидетели- работници и служители, се определя от съда или органите на досъдебното производство;
- Предвижда се възможност при отвод на прокурори, включително на всички такива в рамките на компетентната прокуратура, по заповед на главния прокурор или оправомощен заместник-прокурор досъдебното производство да се извърши в друга, еднаква по степен прокуратура;
- В акта на прокурора за образуване на досъдебно производство не се включват имената на лицето, което предполагаемо е извършило престъплението;
- Извършените процесуални и разследващи действия запазват значението си в случай на разделяне или отделяне на дела;
- Ако обвиняемият се яви без упълномощен защитник, разследващият орган може служебно да му назначи резервен защитник;
- Разширяват се хипотезите на увеличаване на минималния срок, в който може да протече разследването, при наличие на фактическа и правна сложност;

- Разширява се приложенията, които следва да се представят на прокурора от разследващите органи;
- При възникнала необходимост, прокурорът може да извърши допълнително действия по разследването;
- Предвижда се възможност за удължаване на срока, предоставен на прокурора за извършване на действията по чл. 242;
- Когато деянието представлява административно нарушение, прокурорът следва да изпрати материалите, ведно с веществените доказателства, на компетентния административнонаказващ орган;
- Разширява се списъка на приложенията, които следва да се представят заедно с обвинителния акт;
- Предвижда се възможност производството пред първата инстанция да бъде иницирано по частна тѣжба на пострадалия;
- Закрепва се процедурата по определяне на съдия-докладчик, закрепва се извършваната от него проверка за подсѣдност на делото, образува и прекратява същото;
- Урежда се процедурата по връчване на препис от обвинителния акт на обвиняемия, с което той се счита за уведомен за насроченото разпоредително заседание, за възможността да се яви със защитник, за възможността такъв да му бъде назначен, както и за възможността делото да бъде разгледано без присъствието на обвиняемия;
- За насрочването на разпоредителното заседание се уведомяват прокурорът, защитникът, пострадалият, негови наследници, лица представляващи юридическо лице, като в 7-дневен срок лицата могат да направят своите искания, включително и за конституиране като частен обвинител или граждански ищец;
- Предвижда се възможност разпоредителното заседание да бъде отложено ако не се яви прокурорът, обвиняемият, щом присъствието му е задължително или защитник, като неявяването на пострадалия не е пречка за провеждането на заседанието;
- Изменя се състава от въпроси, които следва да се обсъдят в разпоредителното заседание;
- При наличие на явни фактически грешки в обвинителния акт, съдът предоставя 7-дневен срок за отстраняването им от съответния прокурор, като в противен случай производството се прекратява;
- Съдебното производство се прекратява и в случай, че делото не е подсѣдно на съответния съд, или в хода на досѣдебното производство са допуснати съществени нарушения на процесуалните правила, довели до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия или на пострадалия;
- Наказателното производство се прекратява и когато деянието, описано в обвинителния акт, съставлява административно нарушение;
- Разширяват се хипотезите, в които наказателното производство се спира;
- Предвижда се възможност за разглеждане на делото незабавно след приключване на разпоредителното заседание, ако има основание за освобождаване на обвиняемия от наказателна отговорност с налагане на административно наказание;

- Когато делото поради фактическа или правна сложност изисква да бъде разгледано в продължение на дълъг период на време, НПК предвижда възможност да бъде привлечен резервен съдия или съдебен заседател;
- Предвижда се възможност за обжалване на определението на съда, с което председателят на наказателен състав отказва да отмени наложена глоба за груби нарушения на реда в заседателната зала;
- При разглеждане на дела с обвинение за тежко престъпление, делото може да бъде разгледано в отсъствието на обвиняемия щом същият е бил уведомен по надлежния ред, но не е представил уважителна причина;
- По въпроса за изменение на мярката за неотклонение съдът се произнася с определение в открито заседание;
- Когато частен тъжител не се яви без уважителни причини за това, образуваното производство се прекратява;
- Предвижда се възможност за обжалване на определението на съда, с което е наложена глоба на страна, свидетел или вещо лице за отлагане на делото поради неявяване без уважителна причина;
- Председателят на наказателния състав проверя дали призовките и съобщенията за насрочване на разпоредителното заседание са връчени и редовно получени;
- Съдебното следствие започва с прочитане на заключителната част на обвинителния акт от прокурора при дела от общ характер или с прочитане на тъжбата от частния тъжител при дела от частен характер;
- Малолетен свидетел или такъв със специфични нужди се разпитва единствено когато сведенията му не могат да се прочетат, или новият разпит е от изключително значение за разкриване на истината, като новият разпит се извършва при мерки за ограничаване на контакта с обвиняемия в специално оборудвано за целта помещение;
- Показанията на малолетен свидетел или на такъв със специфични нужди, събрани при разпит, на който са присъствали обвиняемият и неговият защитник, се прочитат;
- Разширяват се случаите, в които компетентния съд прекратява наказателното производство;
- Въпросът за първоначалния режим за изтърпяване на наказание лишаване от свобода се обсъжда и решава при постановяване на присъдата;
- Ако при постановяване на присъдата съдът не е определил първоначалния режим на изтърпяване на наказание лишаване от свобода, то същият може да направи това с определение;
- При правната квалификация на случая и преценяване дали деянието представлява престъпление, съдът проверява дали деянието не представлява административно нарушение;
- Ако съдът открие, че деянието представлява административно нарушение, подсъдимия се признава за невинен и му се налага административно наказание;
- Мотивите към присъдата могат бъдат обявени в срок до шестдесет дни от постановяване на същата при наличие на правна или фактическа сложност;
- Подписването на мотивите от съдебните заседатели е задължително, когато присъдата е подписана при особено мнение;

- Особеното мнение се отбелязва при подписване на присъдата, съответно на диспозитива, и се излага в писмена форма;
- При подаване на жалби и протести не могат да се правят възражения за допуснати съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство, освен ако те са свързани с доказателствата;
- Разпорежданията на съда, с които се връщат жалбите и протестите подлежат на въззивно обжалване;
- Ако въззивният съд отмени присъдата по протест на прокурора или тѣжба на частния обвинител и е установено, че престъплението, за което е образувано производство по тѣжба на частен обвинител, е от частен характер, то съдът връща делото на прокурора;
- Въззивният съд отменя присъдата и налага административно наказание, когато извършеното деяние представлява административно нарушение;
- След отмяна на присъдата и постановяване на новата такава, съдът се произнася и по мярката за неотклонение;
- Решението на въззивния съд, ведно с мотивите, се обявява в срок от 60 дни след съответното съдебно заседание при наличие на правна и фактическа сложност;
- Не подлежат на касационно обжалване присъдите, постановени от въззивните съдилища, с които за определеното деяние се налага административно наказание;
- Разширява се понятието за “съществено нарушаване на процесуалните правила”, като обхваща включително всички действия, които по какъвто и да е начин са ограничили процесуалните права на страните;
- С касационната жалба или протест не могат да се правят възражения за допуснати съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство;
- В правомощията на касационната инстанция е да отмени или измени присъдата, като има компетенцията да оправдае подсъдимия и да му наложи административно наказание по съответния ред;
- Обявяването на касационните решения може да стане в срок от 60 дни при дела с явна фактическа и правна сложност;
- Когато остави в сила присъдата, с която се налага наказание лишаване от свобода, подлежащо на незабавно изпълнение, касационният съд изпраща препис от решението на съответния прокурор;
- Прокурорът може да разпреди наказателното производство да се проведе по реда на бързите производства освен ако в резултат на деянието е настъпила смърт или тежка телесна повреда;
- Разследващите органи следва незабавно да уведомят прокурора за съставянето на акта за първото действия по разследването в рамките на бързото производство;
- Предявяването на разследването не е обвързано с призоваване на пострадалия;
- В рамките на бързото производство, съдията-докладчик може да прекрати съдебното производство, като върне делото на прокурора, в случай че са допуснати съществени нарушения на процесуалните правила, които не могат да бъдат основание за повторно връщане;
- Разпоредително заседание не се провежда при бързите производства;
- При насрочване на заседанието по бързото производство в 7-дневен срок от постъпването му, за да връчи незабавно препис от обвинителния акт на подсъдимия, прокурорът може да ползва съдействието на органите на МП и МВР;

- При бързите производства съдът се произнася незабавно с присъдата и мотивите, като при наличие на правна или фактическа сложност, присъдата ведно с мотивите могат да бъдат обявени в 7-дневен срок;
- С жалби и протести не могат да се правят искания, основани на съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство, с изключение на такива, свързани с доказателствата;
- Урежда се правилото, че сроковете при отправяне на искане за ускоряване на разследването не текат, когато делото е спряно или разглеждано от съда;
- Премества се възможност страните да искат ускоряване на производството, ако от образуването или повдигането на обвинението са изтегли 2 години при първоинстанционните дела и 1 година при въззивните, като самото искане се разглежда от горестоящия съд;
- При разглеждане на искане за ускоряване, съдът прави преценка за наличието на забавяне при провеждането на действия по събиране и оценка на доказателства и доказателствени средства;
- Съдържанието на споразумението, постигнато във фазата на досъдебното производство, включва уточнение за режима на първоначално изтърпяване на наказанието лишаване от свобода;
- Когато след образуване на съдебното производство, но преди приключване на съдебното следствие, е постигнато споразумение, съдът отлага разглеждането на делото, като по самото споразумение се произнася друг състав;
- Разпоредителните заседания по новообразувани дела пред специализирания наказателен съд се насрочват в едномесечен срок;
- Съставите на специализирания наказателен съд се определят по правилата за първоинстанционните наказателни дела;
- За всички предприети конкретни действия по привеждане в изпълнение на наложеното наказание прокурорът следва да уведоми съдът постановил решението, като след това решението, с което е влязла в сила присъдата следва да се публикува на съответния сайт на съда;
- Разширява се кръга на актове, които подлежат на проверка;
- При подадено искане на задочно осъден да бъде възобновено наказателното дело, същото се уважава, освен ако след предявяване на обвинението в досъдебното производство подсъдимият се е укрил;
- При постъпило искане за възобновяване, съдът отменя присъда или съответното решение и налага административна наказание, когато деянието се наказва по административен ред, предвиден в Особената част на Наказателния кодекс или когато административната санкция е предвидена в друг закон или указ;
- След изтичане на 6-месечен срок от настаняване на лице на принудително лечение, съдът следва служебно да се произнесе по въпроса за продължаване, замяна или прекратяване на принудителното лечение;
- Молба за предсрочно освобождаване при настаняване за изследване в психиатрично заведение и при принудително довеждане може да се отправи чрез началник на затвора, като към нея се прилага личното досие, документите, които

са необходими за правилното решаване на делото и списък на лицата, които следва да бъдат призовани;

- Предложенията или молбите се разглеждат от окръжните и военните съдилища по местоизпълнението на наказанието, като се изменя процесуалния ред по който същите се разглеждат;
- Доказателствата за поправяне на осъдения, които сочат за положителна промяна у осъдения по време на изтърпяване на наказанието и включват различни категории, по които промяната следва да се оцени, се преценяват от съда, който се произнася с определение, което подлежи на незабавно изпълнение след изтичане на срока за подаване на жалби и протести;
- Срокът за подаване на нова молба или предложение за предсрочно освобождаване започва да тече от влизането в сила на определението, с което съдът се произнася по поставените за обсъждане въпроси;
- Началниците на затворите могат да отправят предложения за замяна на наказание доживотен затвор с наказание лишаване от свобода;
- Отправените молби и предложения за замяна на наказанието се разглеждат от окръжните съдилища, като се разглеждат от двама съдии и трима съдебни заседатели, които издават определение, което влиза в сила след изтичане на срока за подаване на жалби и протести;
- В съдебното определение, с което се решава въпросът за изпълнението на наказание, наложено от чуждестранен съд, следва да се уреди режимът на първоначално изтърпяване на наказанието;
- Компетентните органи в наказателното производство могат да изискват от чуждестранна страна, която е отправила молба за разпит на свидетел чрез видеоконференция или телефонна конференция, да осигури необходимите технически средства;
- При наличие на течащи успоредни наказателни производства в Република България и друга членка на ЕС, конкретните държави следва да обменят информация относно предприетите принудителни мерки;
- Урежда се начина за предоставяне на информация между компетентните наказателни органи и компетентни органи на друга членка на ЕС;
- Наблюдаващият прокурор и компетентният съд вземат решение дали наказателното производство да бъде проведено на територията на Република България или на територията на друга членка на Република България след консултиране и обективизиране на съгласието между компетентните органи в писмен документ;
- Ако бъде взето решение наказателното производство да бъде проведено на територията на друга държава членка на ЕС, производството в Република България се прекратява, като след това се уведомява компетентният чуждестранен орган;
- Урежда се задължението за отправяне на преюдициално запитване при възникнали въпроси или в процеса на тълкуването на европейското право и

актовете, издадени на основание на него в областта на полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси;

- Общоприложимата процедура по отправяне на преюдициални запитвания следва да се прилага и за запитвания в областта на полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси;
- Изнася се задължителното съдържание на преюдициалното запитване, момента на спиране и възобновяване на наказателното производство, включително и в хипотезите, когато същото следва да се възобнови преди получаване на съдебния акт по отправеното преюдициално запитване с цел сдобиване с нови и необходими доказателства;
- Спирането на наказателно производство е свързано с произнасяне на съда по въпроса за продължаване, изменение или отмяна на мерките за процесуална принуда;
- След влизането в сила на решението по наказателното производство, по което е било отправено преюдициално запитване, компетентният съд изпраща препис на СЕС;

4. Закон за съдебната власт

През 2017 г. измененията в ЗСВ са внесени със Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, обнародван в ДВ, бр. 63 от 04.08.2017 г., със Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, обнародван в ДВ, бр. 65 от 11.08.2017 г., със Закон за изменение и допълнение на Закона за електронния документ и електронния подпис, обнародван в ДВ, бр. 85 от 24.10.2017 г., със Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, обнародван в ДВ, бр. 90 от 10.11.2017 г. и със Закон за допълнение на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност, обнародван в ДВ, бр. 103 от 28.12.2017 г. Веднъж е изменен и с решение на КС на РБ.

- Администрацията на Народното събрание е задължена да установява дали член на ВСС е бил осъждан или освобождаван от отговорност за извършено умишлено престъпление;
- Уточнява се възможността след изтичане или предсрочно прекратяване на мандата на член на ВСС или на инспектор, същият да заеме отново предишната своя длъжност на съдия, прокурор, следовател;
- Публикуваните на интернет страницата на съответния съд решения следва да са в съответствие с разпоредбите на ЗЗЛД и ЗЗКИ, с изключение на тези по наказателни дела и по дела, свързани с гражданския или здравен статус на лицето;
- Бюрата за съдимост към съдилищата са длъжни да предоставят съдействие във връзка със съдимостта на гражданите на тези органи и звена, които служебно са ги поискали;
- Уреждат се специфични хипотези на командироване при възникнала нужда от заместване на районни, окръжни, административни, военни, апелативните съдии или съдии от специализирания наказателен съд, които са възпрепятствани от изпълняване на своите служебни ангажименти, а случай на заместване на съдия

от ВКС и ВАС, командированото лице следва да притежава най-малко 12 години юридически стаж;

- Внасят се изменения в режима на командироването на прокурорите;
- Предвижда се възможност съдиите, прокурорите и следователите свободно да образуват, членуват и активно да подпомагат юридически лица с нестопанска цел, защитаващи техните професионални интереси.
- При командироване на съдия, прокурор или следовател на незаета щатна длъжност не се прилагат ограниченията във времето, поставени преди командирания;
- Внасят се изменения в режима на временното отстраняване от длъжност на съдиите, прокурорите и следователите, щом спрямо тях е повдигнато обвинение, включително по възстановяване на възнаграждението, което лицето би получило за периода на наказателното производство, и връщане на възнаграждението, което е получил, ако бъде осъден;

5. Закон за електронно управление

Чрез ПЗР към Закон за държавния бюджет на Р. България за 2017 г. се осъществяват допълнения, засягащи финансирането на ДП “Единен системен оператор”:

6. Закон за електронната идентификация

Важно е да се отбележи и влизането в сила през 2017 г. на изменения през 2016 г. чл. 9. Чрез него се обособява Център за електронна идентификация към ДА “Електронно управление”.

II. Подзаконовни нормативни актове:

1. Правилникът за администрацията на съдилищата

През тази година, в ПАС, в сравнение с ПАРОВАС са въведени следните изменения/допълнения:

- Разширява се полето на действие на правилника. Правилникът се използва и за: специализирания наказателен съд, апелативния специализиран наказателен съд.
- Съдебни помощници, където има нужда се назначават по преценка на ВСС.
- Промяна в изискванията за заемане на поста „Съдебен администратор“, изисква конкретно висше образование по специалностите публична администрация, икономика или право. Изискването за 5-годишен трудов стаж се променя на 8-годишен професионален опит.
- В администрацията на съдилищата в които няма назначен или няма щатна бройка за съдебен администратор или при продължителното му отсъствие, функциите му се поемат конкретно от административния секретар.
- Ново задължение за служителя по сигурността на информацията да изпълнява и други дейности, възложени му от административния ръководител.
- Премахва се разпоредбата относно служебните задължения на служителя по сигурността на информацията.

- Административният секретар подпомага и административния ръководител в изпълнение на функциите му.
- Ново изискване за висше образование, с образователна степен "бакалавър" за административен секретар.
- Промяна във функциите на административния секретар. Административния секретар допълнително организира стажа на стажант-юристите, като води картотека и лични досиета на всички стажанти.
- Ако няма назначен съдебен администратор, функциите му се изпълняват от административен секретар.
- Съдебният помощник изпълнява и други задачи, възложени освен от административния ръководител и от неговите заместници, от ръководителите на отделения, съдебния администратор или съдии.
- Службите на специализираната администрация могат да се ръководят от началник или завеждащ служба, вместо от ръководител служба.
- Началникът или завеждащият служба има нови функции. Началникът или завеждащият служба допълнително:
  - Контролира точното отразяване на съдебната информация в деловодните книги и регистри.
  - Изготвя годишни планове за обучения, съгласувани с останалите завеждащ служби, и ги предоставя на съдебния администратор за одобрение.
  - Може да изготвя мотивирани писмени предложения за реорганизиране на работата с цел нейното подобряване в службата.
- Нова разпоредба относно органите на съдебната власт, в които общият брой на съдебните служители е до 15, могат да използват само една от длъжностите: "Началник служба"; "Административен секретар".
- Звено "Финансова дейност и снабдяване" допълнително:
  - Разработва и тригодишна бюджетна прогноза на съда.
  - Осъществява контрол при възстановяване на субсидираните такси.
  - Приема, обработва и подрежда постъпилите счетоводни документи, изготвя и съхранява счетоводните регистри и отчети.
  - Отговаря за счетоводния архив съгласно процедурните правила към СФУК.
  - Води кореспонденцията, свързана с финансовата дейност на съда.
  - Изготвя справки, удостоверения, служебни бележки, свързани с възнагражденията, обезщетенията, осигуровките и пенсионирането на магистратите, на съдебните служители и лицата по извънтрудови правоотношения.
- Нови функции на звено „Пресслужба и информация“:
  - Установява и утвърждава ефективни канали за комуникация и взаимодействие на органите на съдебната власт с медиите и други институции.
  - Инициира форми на взаимодействие за по-голяма достъпност и разбираемост на съдебните актове.
  - Организира мониторинг и контрол на процедурите за достъп до документи и информация.

- Обобщава се уредбата относно регистратурата за класифицирана информация.
- Ново изискване: обявленията за продан се публикуват на интернет страницата на окръжния съд по местоизпълнението съобразно разпоредбите на чл. 487, ал. 2 ГПК.
- Разпоредба за конкретизиране подписващите се служители по изходящите книга на съда.
- Въвежда се програмата за случайно разпределение на делата. Като дейността по случайното разпределение на делата може да се възложи на съдебен служител въз основа на мотивирана заповед на административния ръководител.
- Нови функции на съдебният служител в служба "Съдебно деловодство":
  - Изпълнява разпореждания на съда, постановени в закрити и разпоредителни заседания.
  - Проверява ежемесечно делата без движение и спрените дела и ги докладва на съдията-докладчик.
  - Извършва проверка и предава в архива делата, но не по-рано от два месеца след приключването им.
  - Съобразно длъжностна характеристика може да изготвя и изпраща обявления на страните след постановяване на решение по делото, като прави отбелязване върху решението.
  - Вписва новообразуваните дела в азбучниците и в съответните описни книги най-късно на следващия ден след образуването.
  - Остава копия от изходящите документи, които се съхраняват към съответните съдебни дела или папки; на копията се отбелязват имената на лицата, подписали съответния документ, и номерът, под който са изведени.
  - Връща на съответния орган приложените по делото преписки и материали след влизане в сила на съдебния акт.
- В деловодството се допълнително се водят следните книги:
- Книга за приемане и отказ от наследство.
  - Регистър на изпълнителни листове, издадени за държавни такси и суми, присъдени в полза на съдебната власт, който осигурява информация за техния брой, дължимите суми и събирането им.
  - Регистър на актовете, с които преписката е върната, респективно производството по делото е прекратено и върнато на първоинстанционния съд за поправка на очевидна фактическа грешка, допълване, изменение в частта за разноските на решението или отстраняване на нередовности и за администриране на жалбата.
- Премахват се разпоредбите относно специалните регистри по наказателни дела, които съдържат информация във връзка с мерките за защита на свидетели и разрешенията за специални разузнавателни средства.
- Нова разпоредба за книга за движението на всички получени и върнати призовки и съдебни книга.
- Изменения в разпоредбата относно регистърът на съдебните решения по чл. 235, ал. 5 ГПК, които осигуряват публичност и право на достъп на всеки до

съдебните решения при спазване изискванията на чл. 64 ЗСВ. Регистърът се образува от последователното подреждане на съдебните решения, като съдебният служител удостоверява с подписа си датата на обявяване на решението.

- Допълва се разпоредбата относно протоколите съставени от съдебните секретари, за открити съдебни заседания, които протоколи се водят под диктовката на председателя на състава, които са на разположение на страните в тридневен срок от съдебното заседание.
- Съдебните секретари изпълняват разпорежданията на съда, постановени само в откритите заседания.
- Нови функции на съдебните секретари:
  - Съобразно длъжностна характеристика може да изготвя и изпраща обявления на страните след постановяване на решение по делото, като прави отбелязване върху решението.
  - Вписва в книгата за открити съдебни заседания делата на състава.
- Нов 10-дневен срок преди заседанието за проверяване връщането на призовките и другите книжа по делото и докладване резултата на съдията-докладчик от съдебния секретар.
- Нови функции на служба “Архив”:
  - Участва в експертизата на ценността на документите в съда.
  - Подготвя и предава документи в териториалната дирекция "Архив".
  - Издава преписи на съдебни актове по архивните дела.
- Свършените през текущата година дела могат да се предават в архива и в срок определен от административния ръководител.
- При делата по делбените производства, по които е допусната делбата, се предават в архива, ако съделителите в дадения им срок не са внесли разnosки за извършване на експертиза за оценка на имотите и съставяне на дяловете.

Като при плащане на разnosките делото преди изтичане на срока за пазене делото се изважда от архива и се докладва под стария номер за по-нататъшен ход, като постановеният акт статистически се отчита като нов. Като предадените в архива дела, за които не са внесени разnosките статистически се отчита като свършени.
- Нова разпоредба относно фирмените дела, които се внасят в архив при спазване на разпоредбите на Закона за търговския регистър.
- Нова разпоредба за архивирането на делата. Архивирането се извършва по вътрешни правила, утвърдени от административния ръководител.
- Делата се вписват при внасянето им в архива, вместо преди внасянето им.
- Делата се предават в архив с приемателно-предавателен протокол с подписите на предаващия и приемащия служител, вместо с подписи в архивната книга.
- Конкретизират се “подходящите условията” за помещенията, в които се съхраняват архивните материали. Като помещенията трябва да: осигуряват тяхното физическо запазване, защитата им от посегателство и подреждането им по подходящ за търсене начин.
- Инспекторатът към ВСС също може да поиска изнасянето на делата и другите книжа от архива за служебни справки.

- Страните по делата, техни пълномощници или лица с правен интерес също могат да искат справки и да получават преписи от документи по архивираните дела.
- Нови срокове за съхраняване на делата:
  - Делата за издръжка и изменение на издръжка на дете - 5 години след навършване на 25-годишна възраст на детето, в чиято полза е била присъдена.
  - делата за осиновявания и за установяване на произход - 130 години(вместо 25 години.)
  - Нова разпоредба за делата за запрещение - 25 години.
  - Нова разпоредба за книгите за приемане и отказ от наследство - 100 години.
- Нова разпоредба относно базата данни от деловодните програми, които се архивират и съхраняват по ред и при условия, определени за работа с електронни документи.
- Премахва се разпоредбата относно наличните регистри за гражданско състояние и книгите за имотно състояние.
- Решенията по делата за гражданско състояние и по искове за вещни права върху недвижими имоти, както и по искове от обуславящо значение за принадлежността на такива права, за наследство, всички решения по дела за делби и протоколите за теглене на жребий по делата за делби, влезлите в сила постановления за възлагане на недвижими имоти, протоколите за обстоятелствена проверка, съставени от 16.02.1948 г. до 12.02.1952 г. се съхраняват 100 години.
- За материалите, които подлежат на унищожаване, комисията по чл. 63, ал. 3 съставя акт в два екземпляра(вместо три), който се утвърждава от административния ръководител на съда. Един(вместо два) екземпляр от акта се изпраща на местния орган на архивното управление, а един остава в архива.
- Нова разпоредба за съдилищата, намиращи се в едно населено място, които могат със споразумение между административните ръководители да извършат териториално райониране на населеното място, като всеки район се обслужва само от един призовкар. Като районите се разпределят, като всеки съд назначава призовкар, който обслужва района и изпълнява задълженията си за връчване на призовки, а по преценка на административния ръководител могат да бъдат обособени райони, обслужвани от отделни призовкари.
- Нова разпоредба за връчване на призовки по електронен път. Призовките за лицата, заявили, че желаят да бъдат призовавани по електронен път, се връчват чрез системата за електронно призоваване, част от единния портал за електронно правосъдие.
- Нова глава(дванадесета) за служба “Бюро съдимост”.
- Възможност страните и техните представители да могат сами да копират и фотографират книгата по делото при извършване на справка. Копия от приложени към делото книжа се предоставят на адвокат, който не е пълномощник на страна по делото, въз основа на писмена молба и след разпореждане на съдията-докладчик.

- Разходите за получаване на информация се заплащат по нормативите, определени и от Тарифата за държавните такси, които се събират от съдилищата по Гражданския процесуален кодекс (ГПК) (в сила от 1.03.2008 г.), приета с ПМС № 38 от 2008 г. (ДВ, бр. 22 от 2008 г.).
- Наказателни дела от общ характер могат да бъдат и по молби за трансфер на наказателно производство от други държави по чл. 478, ал. 1, т. 2 НПК.
- Разширяване и допълване на разпоредбата относно частните наказателни дела.
- Нова, разширена разпоредба за образуване за търговските дела.
- Нова разпоредба за наказателни дела - за възобновяване.
- Допълват се разпоредбите относно видовете дела. Разпоредби относно номера на делата, кога не се образува дело и процедурата по образуване на определени дела.
- Съдебните служители следят (вместо само Служба "Съдебно деловодство"): да не се правят никакви бележки, знаци и подчертавания в книгата по делото; да не се изнасят делата от служебните помещения без разрешение; да не се изваждат приложени към делата книга или да се добавят без писмено разрешение на съдията докладчик.
- По разпореждане на съдията-докладчик (вместо административния ръководител) неприключилите заповедни производства, по които е издадена заповед по чл. 410 или 417 ГПК, могат да се прилагат към постъпилите в същия съд искиви производства по чл. 422 ГПК.
- И служби "Архив", заедно с "Съдебно деловодство" следят и отговарят за своевременното връщане на делата след послужване.
- Нова разпоредба: при предявяване на иск за установяване на вземане по чл. 422 ГПК административният ръководител може да разпорежи делото да бъде разпределено на съдията, издал заповедта за изпълнение срещу ответника, в случай че заповедното производство е било разгледано в същия съд.
- Ново изискване деловодителите един път на 6 месеца преглеждат спрените дела и докладват на съдията-докладчик, който преценява наличието на предпоставки за тяхното възобновяване и издаване на изпълнителен лист, както и наличието на основания за прилагане на чл. 109 от правилника.
- Със заповед на административния ръководител на съда всяка календарна година през януари се извършва инвентаризация на делата за предходната година.
- Могат да се възстановяват по определен ред и дела, унищожени след изтичане на сроковете по чл. 62, когато с решение на ВКС е уважена молба за отмяна на влязло в сила решение и е възобновена висящността на производството.
- Когато с присъдата е постановена конфискация на определени вещи или отнемане на вещи в полза на държавата, съдът изпраща препис от присъдата на Националната агенция за приходите (вместо Агенцията за държавни вземания).
- Препис от решението за настаняване на лечение по Закона за здравето се изпраща и на прокурора.
- Служба "Съдебно деловодство" в едномесечен срок изпраща и препис от присъдата за престъпления, свързани с акцизни стоки, с които е постановено

отнемане в полза на държавата, на органа, задържал съответните стоки, и на Агенция "Митници".

- Нова разпоредба: представените по делата писмени доказателства, оригинални документи и преписки от административните органи, институции и техните администрации се връщат след влизане в сила на съдебния акт.
- Нова разпоредба: при обжалване действията или отказите на съдебен изпълнител, на съдия по вписванията или нотариус съдът уведомява съответния орган за резултата и му връща изпратените материали ведно с копие от влезлия в сила съдебен акт.
- Нова разпоредба относно служба "Съдебно деловодство" в съдебноизпълнителната служба да докладва на държавния съдебен изпълнител периодично(вместо ежемесечно), но не по-малко от два пъти в годината, изпълнителните дела, по които няма движение.
- Нова разпоредба: при архивиране на изпълнително дело върху изпълнителния лист се правят отбелязвания върху щемпел по образец - приложение № 7.
- Нова разпоредба какво се отбелязванията върху изпълнителните листове.
- Нови разпоредби относно различни изпълнителни дела.
- Постъпилите в съда веществени доказателства се приемат и се регистрират в книгата за веществени доказателства от определен със заповед на административния ръководител съдебен служител.
- Парите и другите ценности могат да се предават за пазене и в касата на съда.
- Нова разпоредба относно съхранението и транспортирането на задържаните акцизни стоки.
- Нова разпоредба: превозните средства (с животинска тяга, МПС, водни и въздухоплавателни, железопътни, електротранспортни и др.), животни, птици, влечуги, насекоми, горива и бързоразвалящи се стоки остават на съхранение по местата, където са били предадени по време на досъдебното производство.
- Когато делото се предава от един орган на друг, веществените доказателства се предават заедно с делото въз основа на изрично искане от другия орган.
- Когато собственикът на веществено доказателство не го потърси в едногодишния срок от уведомяването или не може да бъде намерен в едногодишен срок от влизане в сила на съдебния акт, с който е постановено връщането, същото се отнема в полза на държавата. При незначителна стойност вещественото доказателство се унищожават по реда на чл. 133 от правилника.
- Физическото унищожаване на подлежащите на унищожаване веществени доказателства се отразява в протокол. Унищожаването може да се осъществи със съдействието на оторизирани и специализирани органи и институции.
- Броят на съдебните служители се определя от съдийската колегия на Висшия съдебен съвет(вместо от целия състав), по предложение на административния ръководител.
- Условието за назначаване на лице, като съдебен служител са изброени в нов член.
- Нови разпоредби относно съдебните служители, свързани с изисквания на чл. 107а от КТ, които се прилагат спрямо тях.

- Към заявлението за участие в конкурс за заемане на определена длъжност се прилагат и: свидетелство за съдимост и медицинско свидетелство.
- Въз основа на проведеня конкурс по Кодекса на труда комисията оформя протокол с резултатите от проведеня конкурс и класира успешно издържалите конкурса, като няма ограничение в бройката.
- Протоколът от крайния резултат на конкурса се публикува на интернет страницата на съда и се съобщава на участниците в него в 3-дневен срок от провеждането му.
- Премахва се разпоредбата за събеседване на спечелилия конкурса и административния ръководител. С класирания на първо място кандидат се сключва споразумение.
- Съдебните служители могат да бъдат поощрявани с отличие или награда за проявен висок професионализъм, образцово изпълнение на служебните задължения и високи нравствени качества при условията на чл. 358а ЗСВ.
- Съдебните служители могат да образуват и членуват в организации, които защитават професионалните им интереси. Тези организациите не могат да членуват във федерации и конфедерации на синдикални организации на работници и служители.
- Атестирането включва 2 етапа(вместо 3), като при необходимост комисията провежда междинни срещи със съответния съдебен служител.
- Показателите, по които се оценяват съдебните служители се конкретизират и разширяват. Като преди атестирането се определят показателите, по които ще се атестира съдебните служители според заеманата от тях длъжност. Точките за съответните оценки се променят в съответствие с това, кои показатели се взимат предвид.
- Съдебен служител, получил при едно от последните три атестирания оценка 4 "задоволителен" или 5 "слаб", няма право на увеличение на определената основна работна заплата за длъжността при промяна на Класификатора на длъжностите.
- В допълнителните разпоредби се дефинира: “професионален опит” по смисъла на правилника.

ИЗВОДИ

Цялостният преглед на измененията в сектор Правосъдие в периода 2010-2017 г., видно и от изведените в началото на всеки период анализи на съответствието, води до извода, че макар да е налице изпълнение на по-голямата част от заложените стратегически цели, то обемът на измененията и честото им извършване създават пречки както за съда при извършването на неговата правораздавателна дейност, така и от неправителствения сектор. За последния през изследвания период не са въведени конкретни мерки, които да улеснят участието в законодателния процес като Порталът за обществени консултации¹ все още е основният инструмент за обществен досег и възможност за предоставяне на коментари и предложения на неправителствените и съсловни организации по проектите на нормативни актове и стратегии. Независимо от това, този подход може да се счете за пасивен, поради което про-активното търсене на тяхната експертиза от законодателя следва да бъде отправено като препоръка

Належаща е по-добра оценка на необходимостта от нормативни изменения, с възможност на правоприложните органи и съда да се запознават с актовете, които следва да прилагат, преди тяхното приемане. Недостатък на досегашната уредба е липсата на задължение за обществено обсъждане на проектозаконите, внасяни от народни представители. Необходимостта от предвидимост на законодателя, трябва да бъде водеща, доколкото е налице съотношение между обемните законодателни промени и затрудненията, изпитвани от съда в прилагането им на практика.

С оглед на това може да направи извод за недостатъчна последователност и приемственост на законодателните изменения. Многобройните и чести промени в нормативната рамка през последните години е индикация за липса на плановост и обща визия относно посоката на развитие на нормативната уредба, а в този смисъл и на политиката в сферата на съдебната реформа.

В тази връзка докладът индикира неизпълнение на заложената стратегическа цел „Повишаване на качеството на нормативните актове“ в група 4 „Повишаване на качеството на правосъдието и постигане на европейски стандарт на правоприлагане. Утвърждаване върховенството на закона.“, доколкото честите изменения в процесуалните закони не могат да бъдат оправдани или непосредствено да резултат в повишаване на тяхното качество. Пример за това са Решение № 3013 на ВАС на РБ от 04.03.2013 г., чрез което ВАС отменя някои от разпоредбите на ПАРОВАС поради противоречие с материалния закон, и Решение № 8802 от 13.07.2016 на ВАС, което отменя изцяло Правилника за администрацията в съдилищата, заместил ПАРОВАС, поради неизпълнение на императивните изисквания за неговото приемане.

---

¹ <http://www.strategy.bg/>

Това показва, че макар и настоящият доклад да установи, че преимуществено се спазва законодателната техника при въвеждането на нововъведения и промени, включително изискванията за публикуване на мотиви и прозрачност на този процес, гореиндикираната липса на плануване и системен подход в законодателната политика може да доведе до незаконосъобразност на приетите нормативни актове – дори тези, пряко насочени към регулация на администрацията и дейността на съдилищата.

Въпреки гореизложеното следва да се отбележи, че е налице изпълнение на стратегическите цели относно повишаването на публичността на дейностите, извършвани от съдилищата, най-вече чрез създаването на Централния уеб базиран интерфейс за публикуване на съдебни актове, публичност на разпределението на съдебните дела, както и първите стъпки при въвеждането на електронно правосъдие в съдебната система.

Въвеждането на уредба за оценка на качеството на работа на съдебните служители, както и на по-детайлизирана уредба на конкурсите за младши съдии/съдии, административни ръководители в органите на съдебната власт е добра стъпка в посока допълнително професионализиране на магистратите, публичността при упражняването на работата им, както и тази на съдебната администрация.

Следва да бъдат предприети мерки за ограничаване на свръхрегулирането на обществените отношения и честата промяна на положения в нормативната база в сферата на съдебната власт, тъй като несистематичният подход и масовите законодателни промени застрашават техния потенциал да решат ефективно проблемите на съдебната власт. Посочените проблеми водят до занижаване качеството на работа на магистратите и съдебните служители, доколкото основен принцип в дейността на съдилищата е този на законността. В този смисъл настоящият доклад препоръчва въвеждането на възможности за публично обсъждане на проекти за нормативни актове, внесени от народни представители, засягащи правораздаването като цяло, така и в неговите дялове, тъй като

Посоченото няма да ограничи правото на законодателна инициатива, а ще повиши публичността и прозрачността в процеса по изготвяне на нормативни актове.

Честите изменения на нормативната уредба водят и до засилен формализъм, особено в касационното производство и изпълнителното производство по ГПК, който се проявява във все по-голямо засилване на формалните основания за допускане до касационно обжалване, съответно за започване, спиране и прекратяване на изпълнението. В този смисъл е налице необходимостта от качествен и задълбочен анализ на законодателната власт, доколкото тези явления са следствие от несистемния подход, прилаган в нормативната уредба през последните години.